

Upravništvo: Ljubljana, Pucničjeva
ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23,
31-24.

Inseratni oddelek: Ljubljana, Pucničjeva
ul. 5. — Telefon 31-25, 31-26.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.

Računi pri pošt. čk. zavodu: Ljubljana
št. 17.749.

ZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase
iz Kr. Italije in tujstva ima

Unione Pubblicità Italiana S.A.,
Milano

Izbaja vsak dan rasen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno L. 12.—
za inozemstvo pa L. 20.—

Uredništvo:
Ljubljana, Pucničjeva ulica št. 5,
telefon 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA
per la pubblicità di provenienza
italiana ed estera:

Unione Pubblicità Italiana S.A.,
Milano

Nemška vojska v Kijevu

Sovjetska vojska je izgubila poslednje oporišče na desnem bregu Dnepra — Nemci so zavzeli vzhodno od Kremenčuka mesto Poltava ter prodirajo proti Harkovu — Krim resno ogrožen — Obupen položaj Petrograda

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 20. sept. Vrhovno poveljništvo je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Kakor je bilo objavljeno v posebnem poročilu, so prodirale pehotne divizije nemške vojske, ki so jih podpirale letalske sile, po večdnevni borbi okrog močno izgrajenega utrbenega pasu pri Kijevu na zapadno obrobje Dnepra. V pogumnem napadu so večer prodirali hkratu z umikajočim se sovražnikom v mesto ter razvile nemško vojno zastavo na gradu. Čim je višje poveljništvo sovjetskih čet zbežalo, je vsa posadka odvrгла orožje in je opustila nadaljnji odpor.

Kakor je bilo objavljeno prav tako s posebnim vojnim poročilom, je bilo 18. septembra zavzeto mesto Poltava, 120 km južnozahodno od Harkova.

V sodelovanju s skupinami vojne mornarice in letalskih sil so čete nemške vojske sredi septembra zavzele otoka Vormsi in Muhu, ki ležita pred zalivom Rige. Na lastno pobudo je 16. septembra stotnik Panko s svojo četo udaril z Muhuja po nasipu, ki ga je sovražnik deloma razdejel na vzhodni del otoka Oesel. S tem sunkom je ustvaril pogoje za uspeh vojnih akcij za zavzetje otoka, ki so bile v teku.

Letalske sile so tudi v pretekli noči bombardirale Odeso in Moskvo.

V borbi proti britanski oskrbovalni mornarici so bojna letala v noči na 20. septembra potopila vzhodno od Hulla dve trgovski ladji, s skupno 17.000 br. reg. tonami, med njimi petrolejsko, ki sta pluli v konvoju.

Podnevi je bil ob angleški južnovzhodni obali z bombami hudo poškodovan neki nadaljnji tovorni parnik.

V severni Afriki so nemška bojna letala v noči na 19. september z dobrim učinkom napadla skladišča olja v Suezu kakor tudi pristaniške naprave portlandske luke ter Aleksandrijo.

V pretekli noči je prodrlo le malo sovražnih letal nad severozahodno Nemčijo. Posamezna letala so preletela do okoličnega državnega glavnega mesta. Pri bombardiranju stanovanijskih okrajev v Stettinu je bilo le malo mrtvih in ranjenih med civilnim prebivalstvom. Protiletalsko topništvo je sestrelilo dva britanska bombnika.

Stockholm, 20. sept. d. Z osvojitvijo Kijeva so Nemci izgrabili sovjetski vojski še poslednje oporišče na desnem bregu Dnepra, dočim je bil Dnepr na vseh ostalih točkah prekoračen že pred več dnevi.

Nemška ofenziva na levem bregu Dnepra se nadaljuje z veliko naglico proti vzhodu in obliki klinov, med katerimi imata glavna dva smer proti Harkovu oziroma proti Odesi, na kateri se polotok stika s celino. Med tema dvema glavnima klinoma so ostala še močna obrambna gnezda, ki jih Budjoničeve čete sicer srdito branijo, katerih položaj pa je skoraj že brezupen. Pretežnemu delu Budjoničevih sil na tem področju grozi postopno uničenje, ker so prometne zveze, ki so tem četam še preostale za umik, pod neprestanim silovitim bombardiranjem nemškega letalstva. V Kijevu samem so verjetno preostala še posamezna sovjetska obrambna gnezda, ki jih nemška pehota sedaj počasi likvidira, vzhodno od Kijeva pa so nemške motorizirane čete napredovale že precej naprej proti vzhodu.

Klin, ki so ga Nemci zabili ob Kremenčugu ob Dnepru v smeri proti Harkovu, se je z veliko brzino razvil preko Poltave dalje proti temu važnemu sovjetskemu industrijskemu središču. Danes tudi v Moskvi že priznavajo, da so nemške čete po zasedbi Poltave prodirale dalje proti vzhodu ter da napredujejo proti Harkovu. Zelo opazen je tudi položaj Budjoničevih čet na Krimski ozini. Močne nemške sile, ki jih je general Rundstedt vrzel preko spodnjega toka Dnepra v smeri proti klinu, so prilično lahko zlomile sovjetsko obrambo in prodirle do Krimske ozine.

Po zadnjih vesteh se je zelo poslabšal tudi položaj Odesa s prihodom svežih nemških čet, ki so pritisk na mesto znova zelo povečali. Navzlic slabim vremenskim okoliščinam, ki so se zadnje dni še nadalje poslabšale, se nemški in rumunski napadi na Odeso ne prenehajo nadaljevati in obsepa nemško letalstvo mesto brez prestopa z bombami.

Borba za Petrograd se nadaljuje z nepopisno srditostjo. Nemški pritisk se je še povečal z novimi četami, ki so prešle v napad. Po vesteh, ki so dosele semkaj preko Helsinkov, se smatra položaj Petrograda za skrajno kritičen. Obrambni svet Petrograda poziva od časa do časa v rednih intervalih po radiu vrhovno poveljništvo rdeče armade za pomoč. Dasi se ti pozivi oddajajo v šifrirani obliki, je bilo vendar mogoče razvozlati njih vsebino. Radijske depeše javljajo, da je Petrograd brez prestopa pod silovitim ognjem nemškega letalstva in topništva. Položaj, ki ga je v mestu ustvaril silovit nemški ogenj, je strašen. Otroci in starci morajo biti noč in dan v zakloniščih. Depše pravijo nadalje, da so bile vse večje in vse javne zgradbe izpremenjene v trdnjave. Po mestu se še vedno grade barikade ter kop-

ljejo strelski jarki. Pri tem pa poveljništvo petrogradske obrambe meče na poslednje zunanje leningradske obrambne črte svoje poslednje rezerve. Žrtve, ki jih imajo branilci, so ogromne.

Na osrednjem bojišču so oklopne enote Guderianove vojske pričele pri Bjoliju energično protiakcijo proti Timošenkovim pozicijam, da bi potisnile nemške vojske na tem mestu v defenzivo. Sovjetsko poveljništvo si sedaj prizadeva s silovitimi topniškimi ognjem ustaviti prodiranje nemških oklopnih enot.

Obleganje Petrograda

Rim, 20. sept. d. Posebni dopisnik rimskega lista »Giornale d'Italia« poroča z vzhodnega bojišča, da je obramba Petrograda prav močna. Petrogradske obrambne naprave sestojijo iz vrste utrdb iz železobetona, ki imajo nad dva metra debele stene. Moderno je tudi topništvo, ki strelja zelo nagle in točno trdnjave imajo okretne stolpe, v katerih so nameščeni protitankovski in protiletalski topovi. Zaključene so te trdnjave z oklopnimi kupolami.

Posebni dopisnik lista »Telegrafo« opisuje nemško letalsko bombardiranje ter obstreljevanje Petrograda kot izredno silovito. List piše, da se od grmenja eksplozij tresejo hiše v svojih temeljih. Maršal Vorosilov vodi obrambo svoječane carske prestolnice iz nekega poslopja, v katerem so popokale že vse šipe. Nemška vojska, ki oblega Petrograd, razpolaga z vsemi vrstami orožja in z vsemi specielnimi edincami v sestavi nemških oboroženih sil.

Kje je Vorosilov

Stockholm, 20. sept. d. Po semkaj dopisnih nepotrjenih vesteh se branilci Petrograda maršal Vorosilov ne nahaja več v Petrogradu, marveč nekje pri mestu Volodgi, nekako 550 km vzhodno od Petrograda. Baje si Vorosilov prizadeva, da bi zbral tamkaj rezerve, ki naj bi prihiteli na pomoč obkoljeni petrogradski posadki.

Poškodovana sovjetska vojna ladja

Berlin, 20. sept. d. Nemška borbena letala so v petek v vodovju zapadno od Petrograda opazila sovjetsko vojno ladjo. Nemška letala so takoj prešla v napad in so sovražno ladjo, kakor je bilo javljeno davi s pristojnega nemškega vojaškega mesta, z bombnimi zadetki hudo poškodovale.

Finska vojaška uprava v vzhodni Kareliji

Helsinki, 20. sept. d. Kot organ civilne uprave v vzhodni Kareliji, ki so jo zasedle finske čete, je bila osnovana posebna vojaška uprava, ki je podrejena finskemu vrhovnemu vojnomu poveljstvu. Ta nova uprava bo pristojna v vseh poslih gospodarske, socialne in kulturne narave.

Bombe na Moskvo

Helsinki, 20. sept. d. Po vesteh, ki so semkaj prispele v današnjih zgodnjih jutrnjih urah iz Moskve, je nemško letalstvo preteklo noč izvršilo nov napad na sovjetsko prestolnico. Podrobnosti o učinku napada še niso bile objavljene.

Boji pred zavzetjem Kijeva

Berlin, 20. sept. d. Nemški vojni poročevalci Werner Müller objavlja naslednje dramatično poročilo o poslednjih borbah za Kijev, preden so pričele večerjati vanj korakati nemške čete. Nemški vojni dopisnik piše med drugim:

Vsako posamezno strojniško gnezdo v sistemu trdnjav okrog Kijeva je treba v naskoku zavzeti. Vsak metalec min se

mora uničiti v posamičnih borbah in celo posamezni sovjetsko-ruski strelci, ki tiče po svojih luknjah, nudijo silovit odpor. Ogenj nemškega topništva je bil izredno učinkovit, toda sovražnik v svojih trdnjavskih črtah oživi vedno znova, ko prično po končanem pripravljenem topniškem ognju napadati nemške pionirske čete. Hiše, ki so še prej napravljale povsem miroljuben vtis, se sedaj izkažejo iznenada kot ogenj bruhaajoči sovražnikovi bunkerji, toda naši pionirji so že računali s takimi presečenji. Brez obotavljanja preidejo v borbo iz bližine. V jarkem svitu šine ognjeni sumek metalcev min proti sovražnikovim bunkerjem. Ti ognjeni curki zadevajo na vse točke in prinašajo navzile jeklu in betonu uničenje v nasprotnikove vrste. Proti nebu se prične valiti črn dim in v zaščiti te neprodorne čadaste koprene so se nato nemški pionirji dokopali še do poslednjih sovražnikovih utrjenih postojank. Previdno so se približali betonskim kladam, kakor izgledajo bunkerji, ter namestili svežnje eksplozivnih snovi v bližini streh. Lin, skozi katere bruhajo sovražnikovo orožje. En zaboj streliva eksplozira za drugim ter onesposablja bunkerje za borbo. Ogenj nemškega topništva se sedaj premakne naprej proti nadaljnji sovražnikovi vrstam ter prične uničevati sovražnikovo pehoto, razmeščeno v več zaporednih utrjenih črtah. Z obudovanjem vredno hladnokrvnostjo uničujejo nemški pionirji sovražnikove trdnjave, drugo za drugo, vsaka pada uničena na drugačen način, z drugačnimi sredstvi in orožjem. Na ta način je bil postopno zlomljen jekleni sovražnikov obrambni obroč okrog Kijeva in nemška pehota je prešla v poslednji odločilni napad.

Uničeni oddelki konjenice

Berlin, 20. sept. s. V južnem odseku ruske fronte so bojševiki vrgli v boj z obupnimi protinapadi nekaj eskadronov konjenice proti nemškim položajem. Ti eskadroni so bili popolnoma uničeni.

Uspehi nemškega letalstva

Berlin, 20. sept. d. Večera so nemška borbena letala na vzhodnem bojišču napadala umikajoče se sovjetsko-ruske oddelke vzhodno od Poltave. Kakor je bilo objavljeno davi s pristojne strani v Berlinu so bili ti napadi prav uspešni. V nizkih poletih so nemška letala razpršila sovražnikove motorizirane kolone ter jih uničila. Na terenu, kjer se sovražnik umika, so bile razdejane važne železniške proge in prometna križišča.

V osrednjem odseku vzhodnega bojišča so veljali napadi nemškega letalstva predvsem sovjetskoruskim železniškim zvezam. Neka važna železniška proga je bila z bombnimi zadetki na več mestih prekinjena. Nekaj vlakov je bilo vrženi s tira. Na nekem sovjetskoruskem letališču so po napadu nemških borbениh letal izbruhnili veliki požari v letalskih lopah in poslopjih za moštvo.

Pri napadih nemških borbениh letal na sovjetskoruska letališča na prostoru okrog Petrograda je bilo v petek po doletju zbranih podatkih uničenih na tleh 24 sovjetskoruskih letal. Nadaljnjih 6 letal je bilo na tem prostoru sestreljenih v zraku.

Veliko zadovoljstvo v Nemčiji

Berlin, 20. sept. d. Nemška javnost je z velikim zadovoljstvom sprejela vest o obkolitvi in skorajšnjem uničenju starih sovjetskoruskih armad, kakor tudi vest o osvojitvi Poltave. S temi objavami je nemško vrhovno vojno poveljništvo prekinilo molk o poteku vojaških operacij na vzhodnem bojišču. Vsi nemški listi, med njimi tudi »Deutsche Allgemeine Zeitung«, objavljajo poročila o uspehih na vzhodnem bojišču pod velikimi naslovi skup s slikami štirih generalov, ki sodelujejo v tankajš-

Vittoriose azioni in Africa Orientale

Nel settore di Uolcheft è stata espugnata un'importante posizione nemica — A Celga è stato battuto un grosso raggruppamento nemico

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 20 settembre il seguente bollettino di guerra n. 473:

In Africa settentrionale, nel settore di Sollum, sono stati respinti elementi nemici, appoggiati da autoblinda, cercavano avvicinarsi alle nostre posizioni.

Apparecchi inglesi hanno lanciato bombe su Tripoli e hanno attaccato Bengasi colpendo alcune abitazioni arabe. La difesa contraria di questa ultima località ha abbattuto un velivolo britannico.

Due nostre motonavi con truppe, facenti parte di un convoglio, sono state silurate e affondate al largo di Tripoli. La quasi totalità dei militari imbarcati e del personale di bordo è stata salvata dalle unità da guerra di scorta, e da altre unità accorse sul luogo.

Nell'Africa orientale ardite operazioni di nostri reparti. Truppe del presidio di Uolcheft hanno attaccato di slancio e conquistato un'importante posizione. Dopo accanita resistenza, l'avversario è stato messo in fuga e ha subito sensibili perdite. Sono state catturate, armi, munizioni e ingente materiale.

A Celga, una nostra colonna di nazionali e coloniali, agli ordini del tenente colonnello Domenico Miranda, ha compiuto una brillante azione offensiva riuscendo ad impegnare un grosso raggruppamento nemico, il quale, dopo aspro combattimento e violente lotte corpo a corpo, si è ritirato in disordine lasciando sul terreno oltre 300 morti.

Nel Mediterraneo orientale, nostri aerei hanno attaccato e gravemente danneggiato una nave mercantile di piccolo tonnellaggio.

Zmagoviti podvigi v vzhodni Afriki

Na odseku pri Uolkefitu je bila izvojevana važna sovražna postojanka — V Celgi je premagan večji sovražni oddelek

Glavni stan Oboroženih Sil je objavil 20. septembra naslednje 473. vojno poročilo:

V severni Afriki so bili v odseku pri Sollumu odbiti sovražni oddelki, ki so s podporo oklopnih avtomobilov skušali priiti se našim postojankam. Angleška letala so bombardirala Tripolis in napadla Bengasi. Zadetihi je bilo nekaj arabskih stanovanijskih hiš. Protiletalsko topništvo je v poslednjem kraju sestrelilo eno angleško letalo.

Na morju pred Tripolisom sta bili torpedirani in potopljeni dve naši motorni ladji s četami, ki sta bili v nekem konvoju. Skoraj vse vojske, ki so se bili vkrkali na ladji, ter posadki so rešile vojne ladje, ki so spremljale konvoj, ter druge ladje, ki so tja prihiteli.

V vzhodni Afriki smele operacije naših oddelkov. Čete postojank pri Uolkefitu so v zaledju napade in zavzele važno postojanko. Po hudem odporu je bil sovražnik pognan v beg in je utrpel občutne izgube. Zaplenjeno je bilo mnogo orožja, streliva ter ogromne množine drugih vojnih potrebščin.

njih vojaških operacijah. »Deutsche Allgemeine Zeitung« označuje kot »zelo skromno« objavo, ki je izšla pred dvema dnevoima iz nemškega vrhovnega vojnega poveljništva, da se ustvarja pri Kijevu nov obkolitveni kotel in da so v teku »operacije največjega obsega«. List nadaljuje nato: »Te operacije presegajo po svojem obsegu vse bitke prejšnjih vojn, da, celo bitke v pohodu proti Poljski, vojne na zapadu in vse dosedanje bitke s Sovjetsko zvezo. Obkoljeno področje je večje kakor vsa Saksonska in obsega potemtakem mnogokratno površino ozemlja, na katerem se je bila znamenita tannenbergova bitka v svetovni vojni. Štiri sovjetske armade, ki so obkoljene na tem terenu, po številu visoko prekašajo moč svoječasnijskih carskih čet, ki so bile tedaj obkoljene pri Tannenbergu.

List razpravlja nato o pomenu uničevanja obkoljenih starih sovjetskih armad, kakor tudi o izrednem pomenu ozemlja, ki ga bodo nemške čete tu osvojile in ki pripada najvažnejšemu sovjetskoruskemu industrijskemu področju. List piše: »Boljševiško vojno vodstvo se je sedaj skupaj s Churchillom in Rooseveltom znašlo pred spoznanjem, da so ogrožena od nemških sil še poslednja sovjetskoruska industrijska področja in da prihodno zimo ne bo več delala boljševiško potrebna vojna industrija.

Španski listi o zmagovitem nemškem prodiranju

Madrid, 20. sept. s. Tukajšnji listi poročajo z velikim poudarkom o novem zmagovitem prodiranju nemških čet v Rusijo in podčrtavajo dolgi niz zadnjih »zrednih« vojaških uspehov: zasedbo Kijeva, pretrganje zveze s Krimom, obkoljenje Petrograda, prodiranje nemških motoriziranih čet v smeri na Harkov in na Azovsko morje, izločenje Odesa ter neuspeh Timošenkovih protiofenziv. »Informaciones« objavlja: ribo vzhodne fronte, iz katere je razvidno, da so Nemci prodrli 1620 km globoko na sovjetsko ozemlje. K temu dodaja list, da bi bili Rusi danes pred vrati Pariza, če bi prodirali s istim uspehom proti zapadu, kakor prodirajo Nemci proti vzhodu.

Kijev

Kijev, okrožno glavno mesto v Ukrajini, je imel leta 1926 493.873 prebivalcev, po večini grškokatoliške veroizpovedi. Mesto leži 46 do 170 m nad morjem na desnem bregu Dnepra, ki je tu 600 m širok in čez katerega vodita dva mostova. Kijev je križišče železnice Varšava—Harkov ter važna postaja za rečno plovidbo in letalski promet. Soderanji Kijev se deli na tri »starejše dele«: ob Dnepru leži Podol (»nižava«, s sedanjim imenom Petrovski), na visoki planoti stari Kijev (Centralni), nad katerim se dviga Peščerski grčci z bivšo trdnjavo, ki služi zdaj za orožarno in jetnišnico. Na zahodu in jugu so tovarnišna in delavska predmestja. Kijev ima več ko 80 cerkv, med njimi Zofijino katedralo iz 11. stoletja z 19 kupolami, Andrejevo cerkev iz četa 1750 in Vladimirovo katedralo, dograjeno leta 1896; na-

dalje Mihailov samostan s katedralo iz 11. stoletja in staroslavni samostan Lavro iz 12. stoletja (zda: invalidski dom) s cerkvijo Vseh svetnikov iz 11. stoletja ter nekdanjim »jamskim samostanom« v ilovnatem bregu visoke planote. Druge pomembne stavbe so: carski grad, dozidan leta 1870 (zdaj je v njem poljedelska tehnika), mestna hiša, borza in velesejmišče. Mestni, Majski, Vorovski in Sovjetski park poživljajo lice mesta s svojim zelenjem.

Kijev ima zelo razvito industrijo: tovarne za sladkor, suknjo, usnje, olje, tobakne izdelke, lončenico, stroje, kovinske in kemične proizvode, pivovarne, destilacije za žganje in v spiritu ter velike železniške delavnice. Trgovina s sladkorjem, žitom, manufakturnim in kolonialnim blagom je znatna. Parniški promet po Dnepru sega iz Kijeva navzgor do Homela, navzdol pa do Jekaterinoslava. Velesojem, ki je bil leta 1923 spet otvoren, traja od 15. februarja do 1. aprila. Kijev je tudi sedež borze, podružnice državne banke in dveh drugih bank.

V mestu je več zavetišč za deco, invalidskih domov in umobolnic. Za pravo skrb namesto univerze, ki je bila leta 1920 ukinjena, zavodi za ljudsko izobrazbo, za tehniko, poljedelstvo, medicino in umetnost. Kijev je sedež ukrajinske akademije znanosti; razen tega se ponaša z zvezdarnico, narodno knjižnico (1.037.000 zvezkov), devetimi muzeji, živalskim in botaničnim vrtnom ter državnim cirkusom. Važnejša oblastva so okrožni izvršni odsek okrožno sodišče, carinarnica itd. Tuje države imajo v Kijevu več konzularnih zastopstev. V gozdnatih okolici mesta teče naselbine vil: Svjatošino, Irpenj i. dr.

V poganskih časih je bil Kijev eno izmed glavnih gorišč staroslavanskega verstva. Leta 864 sta ga zasedla Varjaga Askold in Dir. Leta 882 ga vidimo kot prestolnico ruske države. Leta 988, ko je Vladimir Veliki uvedel krščanstvo, je postal Kijev tudi duhovna metropola Rusije. Razcvet se je naglo, a leta 1169, ko ga je osvojil Andrej Bogoljubski, je nehal biti prestolnica. Leta 1240 so ga razdejali Tataři, leta 1320 je prišel pod Litvo, leta 1569 pod poljsko oblast. Leta 1654 o ga zasedli Rusi in leta 1686 je dokončno pripadel k Rusiji. V letih 1917 do 1919 je bil glavno mesto Ukrajine. Dne 1.3. 1918 so ga zasedli Nemci. Po umiku nemških čet je z Ukrajino vred pripadel Sovjetski zvezi.

Vojna na morju

Berlin, 20. sept. d. Nemška borbena letala so v noči na soboto v bližini vzhodne angleške obale potopila v nekem konvoju angleški tovorni parnik s 10.000 tonami. Kakor je bilo zjutraj javljeno s pristojne vojaške strani v Berlinu, so nemška borbena letala z bombnimi zadetki uničila tudi še neko 7000-tonsko tankovsko ladjo.

Kodanji, 20. sept. s. Angleška letala so v četrtki napadla švedsko jahto »Stjerne«. Zadeta od bombe se je ladja potopila. Poveljnik ladje je bil ubit, en mornar je bil hudo ranjen.

Naglo prodiranje v vzhodno Ukrajino Hud poraz Budjonijeve vojske — Krim odrezan od ostale Rusije

Milan, 20. sept. u. Posebni dopisnik lista «Corriere della Sera» poroča z ukrajinske fronte:

Odsek, ki spada v moje področje, se raztega od Gomela do Azovskega morja. Ta odsek, kjer je sedaj najvzhajnejše gibanje nemških vojsk v smeri proti vzhodu in proti jugovzhodu. V zračni črti je približno razdalja med Tridemom in Neapoljem. Na tem obsežnem bojišču, ki tvori obliko pravokotnika, teče v dveh zavojih Dnjepr v podobni velikega S. Prav v teh zavojih je se prošle dni začela velika nemška ofenziva proti ruskim obrambnim postojankam.

Načrt sovjetskega glavnega stana je računal na to, da bo treba braniti južno Rusijo od Dnjepra. Načrt ni nikoli upošteval možnosti obrambe ob Donu, se manj ob Volgi, kajti s tem bi se obramba odpovedala pretežnemu delu Ukrajine, v primeru obrambe črte ob Volgi pa bi odpadla vsa južna Rusija. Zato je glavni stan sovjetskih vojsk ukrenil vse potrebno za obrambo Dnjepra ter je s tem namenil obrambne črte ob ostalih rekah. Izredna silovitost protiofenzive Budjonijevih čet je bila zato samo logična posledica moskovskega načrta, ki je računal, da bi bila s probojem črte ob Dnjepru odprta pot nemškim vojskam v donecko kotlino. Treba je priznati, da je sovjetsko vrhovno poveljstvo pravilno gledalo v bodočnost, ko je na levem bregu Dnjepra postavilo tako znaten del svojega topništva, svojih tankov ter množico divizij. Vse to je kazalo, da v Moskvi točno vedo, kak je strateški položaj, toda Budjonij najbrž ni mislil na to, da se bo zavezniškim motoriziranim četam posrečilo odpreti si dovolj široko vrzel ter potem z vso silo planiti proti vzhodu.

V ogromnem četverkotniku, ki smo ga omenili zgoraj, se vrše sedaj borbe za popolno uničenje obkoljenega sovražnika. Ruske vojske doživljajo sedaj v tem odseku usodo francoske armade velikem žepu, ki ga je napravila nemška vojska in prodrla do morja pri Abbeville. Napaka maršala Budjonija je bila v tem, da se ni pravočasno umaknil ter da ni pričakoval nemškega sunka, ki je njegovih 40 divizij spravil v tako mučen položaj. Maršal se ni zavedal, da bi nemške sile lahko preko osvojenih mostov na severu in na jugu z obeh strani obele in obkolile njegove čete. Po vsej priliki tudi ni pričakoval, da bo Krim tako naglo ogrožen in odrezan in da bodo zavezniške sile s toliko naglico dosegle Azovsko morje. Sedaj se že kaže možnost novih sunkov bodisi proti Rostovu, bodisi proti Stalingradu.

Da bi ušel popolnemu uničenju, bi moral Budjonij spremeniti svojo začetno taktiko. Moral bi bil pač izvrševati protina-

pade, toda vedno pa umiku ter imeti svoje glavne sile vedno ob rekah, da bi sovjazniku onemogočili prehod preko reke in prodiranje v ozadje. Ruski položaj na jugu je sedaj silno težaven ter je tako v strateškem kakor v taktičnem pogledu izredno čuden. Prišlo je tako daleč, da si stoje Rusi in Nemci drug proti drugemu s hrbotom in korakajo v nasprotnih smereh, oddaljujoč se drug od drugega brez boja. Nemci grme naprej z vso naglico proti vzhodu, Rusi pa se umikajo proti zapadu, pripravljajoč si ogromno oporišče za morebitno obleganje. Ostala jim je edina nada, da se morda kdaj le še prebijajo skozi železni sovražni obroč. Nemško poveljstvo jih pušča na miru prepričano, da se bodo ruske čete kmalu ustavile ter se vdale ali pa bodo uničene.

Položaj je danes naslednji. Ena izmed treh ruskih vojsk je prerezana na dva dela. Večji del je izpostavljen sistematskemu uničevanju in se ne more svobodno gibati. Skuša pač brezuspešno prodrati obroč, ki ga stiska z vedno rastočo silo, dočim je manjši del že skoraj razorjen. I se mu bo težko posrečilo dobiti možnost za svojo reorganizacijo. Krim in ostala južni deli so popolnoma odrezani in nimajo nikake možnosti dobiti pomoč iz ostale Rusije. Nemški pritisk proti izvodu se vrši tako naglo, da se bo ruskim četam težko posrečilo organizirati odpor na daljnjih utrjenih črtah ob rekah, ki leže bolj na vzhodu, ne, da bi bile stalno ogrožene od ponovne obkolitve.

Zdi se, da je Rusija na jugu doživela poraz in da njena sila silno peša. Ono topništvo, ki je noč in dan z vso silovitostjo streljalo proti napadalcem, da se je zdelo kakor, da ogenj nikoli ne bo prenehal, danes popolnoma molči. Letalstvo, ki je v ozračju nad Dnjeprom nastopalo v gostih rojih, je skoro popolnoma izginilo. Okolniti oddelki, ki so bili važni čimtelj v teh bojih, se skoroda več ne pokažejo. Izredno redka je tudi konjenica, ruska pehota pa seveda ne more hoditi v vrstah z nemškimi prodirajočimi motoriziranimi oddelki. Kakor vse kaže, je mogočna ruska utrdba na Dnjepru pregažena.

Prijateljska pogodba med Španijo in Mandžukuum

Madrid, 20. sept. d. V četrtek je bila v Madridu podpisana prijateljska, trgovinska in pomorska pogodba med Španijo in Mandžukuum. Slovenski akt podpisa nove pogodbe je bil izvršen v poslaniških dvorani španskega zunanega ministrstva. V imenu Španije je pogodbo podpisal španski zunanji minister Serrano Suner, v imenu Mandžukua pa odpravnik poslov mandžurskega poslanstva Kvan Matsumura.

Ovadeni in kaznovani trgovci

Ljubljana, 20. septembra. Tržno nadzorstvo kvestre je v preteklih dneh zasedlo naslednje trgovce, ki so prekršili obstoječe navedbe z navjanim cen:

1. Sitar Julija, prodaja sadja in zelenjave, Stožice 15; 2. Gliha Ana, prodaja sadja in zelenjave, Cadež 10; 3. Vidmar Jakob, gostinca, Izanska 282; 4. Bolinšek Jakob, mesarija, Izanska 46; 5. Herz Antonija, prodaja sadja in zelenjave, Mala Colnarska 12; 6. Tomšič Marijeta, prodaja kolonijalnega blaga, Kolezija 2; 7. Taneig Julija, prodaja sadja in zelenjave, Mala Colnarska 12; 8. Jesh Jakob st., mesarija, Florjanska 42; 9. Trpin Boleslav, prodaja sadja in zelenjave, Gajeva 5; 10. Meini Julij, prodaja kolonijalnega blaga, Tyrševa 2; 11. Koretič Rafko, prodaja kolonijalnega blaga, Cesta 3. maja 4. Vsi ti so bili ovadeni sodišču.

Sodišču so bili ovadeni zaradi enakih prekrškov sledeči prodajalci čevljarstvih potrebščin:

1. Lavrič Josip, Cankarjevo nabrežje 1; 2. Kalin Savel, Gajeva 6; 3. Moskovski Feliks, Jurčičev trg; 4. Pečenko Erman, Sv. Petra cesta 41; 5. Klanjšek Josip, Gospodsvetska 1; 6. Okada Andrej, Sv. Petra cesta 15; 7. Marchioti Josip, Sv. Petra cesta 30; 8. Babnik Franc, Kašelj; 9. Zdravčev Davorin, Stari trg 18; 10. Marhar Anton, Sv. Petra cesta 21; 11. Bahar Leopold, Jernejeva 18; 12. Markun Anton, Miklošičeva 14; 13. Produktivna zadruga čevljarstvih mojstrov, Hrenova 4; 14. Erjavce Franc, Stari trg 18; 15. Šneig Marjan, Stari trg 3; 16. Sever Michele, Florjanska 3.

Zaradi enakih ponovnih prekrškov so bili ovadeni sodišču ter je Visoki Komisar odredil ukinitve njih obratov za dobo od 3 do 5 dni sledeči trgovci:

1. Jane Rudolf, prodaja kolonijalnega blaga, Židovska 1; 2. Kupnik Franciska, mekarna, Tyrševa 31; 3. Podborshek Elena, prodaja sadja in zelenjave, Sv. Petra c. 52.

Ti trije morajo plačati svoje nastavljenice za časa zatvoritve trgovin.

Gostilničarka Usnik Kristina, Rudnik 17, je bila ovadena sodišču ter ji je bila nalozena globa zaradi tega, ker ni razobesila v gostilni cenika.

Tržni oddelki Kr. Kvestre so zadnje dni nadalje ugotovili pri naslednjih trgovcih in obrtnicah, ki niso objavili cenikov: Tereza Laznik, gostilničarka v Podsmreki 26; Neža Perko, zelenjava, Knezova 18; Marija Sepic, zelenjava, Cankarjevo nabrežje 3. Hkratu so bile kaznovane z globo.

Naslednji trgovci in obrtniki so bili prijavljeni sodni oblasti zaradi pretiranih cen: Marijeta Vilfan, gostinca Ježica 40; Marija Trzin, zelenjava, Devica Marija v Polju 21; Anton Josih, mesar, Jarše 40; Josipina Reimer, mekarna, Borštnikov trg 1; Josipina Zorko, mekarna, Napoleonov trg 7; Franciska Anžur, zelenjava, Izanska c. 140; Herman Pečenko, čevljar, Sv. Petra c. 32; Francišek Stupnik, mesar, Poljanska 54; Ursula Kočevar, zelenjava, Hrušica 6; Vinko Baus, gostinca, Dolenjska 35.

Visoki Komisar je odredil, da se prijavi sodni oblasti hkratu ukine poslovanje ter zapre gostilna Vinka Bausa za deset dni. Gostilničar bo moral v tem času plačati mezde vsem svojim nameščencem.

Princ Piemontski v Gorici

Gorica, 20. septembra

V četrtek dopoldne je imela Gorica redko čast, da pozdravi kot gosta v svoji sredi princa Piemontskega, ki se je dne dni mudil na obisku juljskih pokrajin. Visokega gosta, ki je imel v svojem spremstvu več višjih oficirjev, so pozdravili Vice prefekt Rosato v imenu zadržanega Prefekta, Zvezni tajnik cons. naz. Molino, poveljnik vojaškega okrožja General Beato in Kvestor comm. Coco. Princ Piemontski se je s predstavniki živahno porazgovoril o dejanju in nehanju obsoškega mesta, nato pa se je s spremstvom odpravil na kratke avtomobilski sprehod. Povsod, kjer se je pojavil, je bil Princ deležen spontanosti prisrčnih manifestacij, ki so pričale o privržnosti naroda Savojski hiši. Ob 13. je visoki gost obedoval v svojem salonskem vozu na glavnem kolodvoru, medtem pa se je na kolodvoru zbrala množica ljudstva, ki je izvedela o njegovi navzočnosti. V častnem številu so bili zbrani zlasti člani GIL-a, Črne srake in fastistične žene, ki so prirejale visokemu gostu viharne ovacije. Manifestacije so dosegle višek, ko je izstopil iz vagona in se vnovič odpravil po mestu. Vzdušje vseh ulic, ki jih je pasiral visoki gost, je množica v tesnem špalirju navdušeno vzklizala brez konca in kraja.

L'Alto Commissario alla riunione del Comitato per la protezione antiaerea

Nel salone delle riunioni al Palazzo del Governo l'Alto Commissario ha presieduto la riunione del Comitato provinciale per la protezione antiaerea presente il Viceprefetto, i rappresentanti del Presidio militare e il Sindaco. Dopo la relazione sullo stato attuale dell'organizzazione ed un attento esame dei problemi posti all'ordine del giorno, l'Alto Commissario ha riassunto la discussione dando le direttive per il lavoro da compiersi nei settori interessati. Ha inoltre nominato il comitato esecutivo, presieduto dal Viceprefetto, onde concretare al più presto la risoluzione dei problemi discussi.

Visoki Komisar na seji odbora za protiletalsko zaščito

V zborovnihih prostorih vladne palače je včeraj Visoki Komisar predsedoval sestanku pokrajinskega odbora za protiletalsko zaščito ob navzočnosti viceprefekta, zastopnikov vojaških oblasti in župana.

Po poročanju o sedanjem stanju organizacije in po skrbni proučitvi vseh vprašanj je Visoki Komisar dal smernice za delo, ki naj se opravi v posameznih oddelkih. Imenoval je tudi izvrševalni odbor pod predsedstvom viceprefekta, ki naj v najkrajšem času reši vsa obravnavana vprašanja.

Assistenza agli operai delle vecchie provincie

Ieri è giunto a Lubiana il Cons. naz. Vecchioni presidente dell'I.N.F.A. I. accompagnato da alcuni dirigenti dell'Istituto. Presente il Vicecomandante Federale Gatti e l'ispettore corporativo ing. Masera il Cons. naz. Vecchio è stato ricevuto al Palazzo del Governo dall'Alto Commissario col quale si è intrattenuto su alcuni problemi interessanti all'Istituto con particolare riferimento all'assistenza degli operai delle vecchie provincie che si trovano nella nuova provincia per ragioni di lavoro, e per i quali è stata concordata una speciale convenzione con l'Istituto di pensione di Lubiana. Il Cons. naz. Vecchioni e i suoi collaboratori hanno visitato alcuni istituti locali interessandosi del loro funzionamento.

Skrb za delavstvo iz starih pokrajin

Predvčerajšnji je ospeel v Ljubljano nacionalni svetnik Vecchioni, predsednik I. N. F. A. I. ob spremstvu nekaterih zastopnikov zvezne. Ob navzočnosti zveznega podpoveljnika Gattia in korporativskega inspektorja inž. Masere je Visoki Komisar sprejel nacionalnega svetnika Vecchionia v vladni palači in z njim obravnaval nekatera vprašanja, ki zadevajo zavod s posebnim ozidom na pomoč delavcev iz starih pokrajin, ki delajo v novi pokrajini in glede katerih je bila sklenjena posebna pogodba s Pokojniškim zavodom v Ljubljani. Nacionalni svetnik Vecchioni in njegovi sodelavci so obiskali nekatere krajevne zavode in se zanimali za njih delovanje.

Zavarovanje za družinske člane

Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine v Ljubljani ponovno prosi vse delodajalce, ki še niso vrnili izpolnjenih družinskih listov za svoje delavce in nameščence, da liste dostavijo zavodu najkasneje do 25. t. m. opoldne.

Po nalogu Visokega Komisarata za Ljubljansko pokrajino mora Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine izvesti novo vrsto zavarovanja za družinske doklade, zato nujno potrebuje izpolnjene družinske liste. Družinske liste morajo izpolniti vsi delavci in nameščenci brez izjeme ne glede na to, ali so samski ali poročeni.

Pri tem opozarjamo delodajalce, da bomo od tistih delodajalcev, ki bi izpolnjenih družinskih listov ne vrtili do 25. septembra, po preteku tega roka zbrali potrebne podatke v smislu § 16. Zakona o zavarovanju delavcev uradno sami na mestu in na stroške delodajalca.

Riduzione della razione mensile di zucchero

Per la momentanea scarsa disponibilità di zucchero, è stato disposto che a partire dal 1 ottobre p. v. la razione mensile venga ridotta a gmi 600 per persona; di conseguenza ogni carta annonaria porterà due tagliandi da gmi 300 cadauno.

Zmanjšanje mesečnega obroka sladkorja

Ker trenutno ni dovolj sladkorja na razpolago, bo od 1. oktobra t. l. obrok zmanjšan na 600 gr za osebo, zato bodo živilske nakaznice vsebovale dva odrezka za sladkor po 300 gr.

Gospodarstvo

Bolgarska valutna politika

Nemška revija »Bank-Archiv« prinaša daljšo razpravo o bolgarski valuti ter navaja med drugim naslednje: Bolgarija je svojo valuto že pred leti postopno navezala na nemško marko, kar je prišlo vidno do izraza v stalnosti obračunskega tečaja v nemško-bolgarskem kliringu, ki se giblje od leta 1932 v me'ah od 32.50 do 33 levov za eno marko. V zadnjem času je Bolgarija izdala nadaljne ukrepe v tej smeri. Letos v maju je bil spremljen zakon o Bolgarski narodni banki, in sicer v tej smeri, da se sedaj tudi devize vstjejo v kritje obtoke bankovcev. Pri tem je bil pojm devize razširjen na klirirška dobroimetja in predstavlja danes bolgarsko klirirško dobroimetje v Nemčiji znaten del kritvene podlage. Ta sprememba bančnih statutov je bila tudi potrebna zaradi znatnega povečanja obtoke bankovcev. Sredi letošnjega leta je bolgarski obtok bankovcev dosegel 8.90 milijarde levov nasproti 4.66 milijarde levov v oktobru 1939. 2.81 milijarde sredi leta 1939 in 2.60 milijarde sredi leta 1938.

Naslonitev bolgarskega leva na nemško marko, pa se kaže tudi v največjih ukrepih na področju klirirskih pogodb. Bolgarija je letos v juliju sklenila z Rumunijo klirirsko pogodbo, ki določa, da se obračunavanje med obeh državama vrši v markah preko nemške obračunske blagajne v Berlinu (preko nemško-bolgarskega in nemško-rumunskega klirirškega računa). Bolgarski uvozniki, ki imajo plačati svoje obveznosti v Rumuniji, dobi z vplačilom levov pri Bolgarski narodni banki dobroimetje v markah na nemško-bolgarskem klirirškem računu, ki ga nakaže Rumunski narodni banki v korist rumunskega izvoznika. Na enak način izvrši vplačilo rumunski dolžnik. Bolgarski izvoznik lahko fakturira blago v markah ali levih, rumunski pa v markah ali lejih. Že lani v jeseni pa je prišlo med Nemčijo in Bolgarijo do sporazuma, po katerem je Bolgarija od svojega znatnega klirirškega dobroimetja v Nemčiji porabila po 500.000 mark za kritje takratnih klirirskih primanklajev nasproti Grčiji, Jugoslaviji, Rumuniji, Madžarski in Slovaški. Ta prenos bolgarskega klirirškega dobroimetja v Nemčiji je sedaj, kar se tiče Rumunije, po novi klirirski pogodbi neomejen.

Za Bolgarijo je ta način obračunavanja zelo primeren, ker ima v kliringu z Nemčijo znatna dobroimetja, med tem ko ima nasproti Rumuniji zaradi strukture zunanje trgovine (znaten uvoz mineralnega olja brez večjega izvoza) vedno klirirski dolg. Nasprotno pa ima Rumunija stalno klirirsko terjatve nasproti Bolgariji in klirirski dolg nasproti Nemčiji. Klirirška dobroimetja v Nemčiji znašajo sedaj skoraj 130 milijonov mark.

Danes je več nego polovica bolgarskega obtoke bankovcev krita z dobroimetjem v nemških markah, ki znaša skoraj 4 in pol milijarde levov, medtem ko so ostale devizne rezerve sorazmerno majhne. Tudi razmerje bolgarskega leva nasproti drugim valutam se ravna po tečaju dotične valute v Berlinu.

Pravkar je bila sklenjena bolgarsko-srbska klirirška pogodba, po kateri se obračunava sedaj medsebojna plačila po tečaju 61 srbskih dinarjev za 100 levov. Tudi v prometu s Srbijo se blago fakturira v markah ali v dinarjih oziroma levih, pri čemer velja za preračunavanje stalni tečaj 20 din = 1 lev. Tudi klirirski promet med Bolgarijo in Srbijo se vrši v markah preko nemške obračunske blagajne v Berlinu.

Gospodarske vesti

Izgraditev italijanskih luk. S posebnim zakonom so bili določeni novi krediti za zgraditev luk, in sicer za Trst in njegovo industrijsko cono 20 milijonov lir, za Apuanijo 26 milijonov, za Livorno 13 milijonov, za Napulj 10 milijonov in za Bari 18 milijonov. Nadalnjih 10 milijonov je določenih za razne manjše luke. V tej zvezi je treba omeniti, da so že v teku številna druga luška dela. V Cagliariu gradijo luške naprave za 20 milijonov lir. V Palermo so v teku poglobitvena dela za 40 milijonov lir, v Napulju pa se gradijo doki za 60 milijonov lir. V luki St. Antico na Sardiniji se gradijo naprave za nakladanje premoga iz tamošnjih premovalnikov, v apulski luki Manfredoniji pa naprave za nakladanje boksita, ki se priobiva v Apuliji.

Dvojezično besedilo za napise. Združenje trgovcev v Ljubljani ponovno opozarja članstvo na posojilo Visokega komisarja (št. 37, Služb. list št. 46 z dne 7. junija 1941) o odločbi glede obveznosti dvojezičnega besedila za table in napise, razglasi, izobeseni kjer koli v trgovinah in v obse na vseh krajih, ki so dostopni občinstvu, sestavljeni s dvojezičnim besedilom (italijansko-slovenskim). Trgovci, ki imajo še vedno označeno blago in druga oznakila ter opozorila bolisi v izlozobah, na predalih, hodnikih in kjerkoli samo v slovensčini, naj v izogib kazenskim posledicam uredbe te napise s italijansko-slovenskim besedilom.

Prošnje za izvoz drv in nakazila drv za domačo potrošnjo. Zbornica za trgovino in industrijo opozarja vse izvoznike drv ter celuloznega lesa kakor tudi vse trgovce s kurivom, da so jim tiskovine za prijave v smislu čl. 5 in čl. 7 navedbe o izvozu drv na razpolago v zbornični pisarni. Prijave se mora izvršiti točno po določenih tiskovini. Prijavni rok je določen do 22. septembra.

Italijanska družba za trgovino s kmetijskimi proizvodi v Črni gori. S sedežem v Rimu je bila ustanovljena družba Soc. Approvvigionamenti Gestioni Amassi Montenegro, ki bo skrbela za odkup in vskladiščenje kmetijskih proizvodov v Črni gori in se bo bavila z izvozom in uvozom kmetijskih strojev in surovin, s pospeševanjem kmetijstva in dajanjem kreditov. Začetna glavnica v višini 0.3 milijona lire bo pozneje povečana na 3 milijona lir.

Svetovna proizvodnja lanitala. Leta 1936 je pričela italijanska družba Snia Viscosa po znanih italijanskih patentih izdelovati iz kazeina sintetično volno, tako zvani lanitala. Ta način proizvodnje umetne volne se je v poznejših letih razširil tudi v drugih državah. Leta 1936 je znašala svetovna produkcija lanitala 136.000 ton, naslednje leto 281.000 ton, leta 1938. 435.000 ton, predlanskim 492.000 ton in lani 612.000 ton.

Nemški kapital pri bankah v Protektoratu. V Češko-moravskem protektoratu je sedaj devet delniških bank, ki imajo več kakor eno milijardo kron bilancne vsote. Med temi velikimi bankami je v zadnjem času prišlo na iniciativo nemškega bančnega kapitala do prijateljskega sodelovanja, predvsem med Češko Union banko, kjer ima večino Deutsche Bank, in Praško kreditne banke. Češko-moravska banka (prej Legiobanka) je stopila v prijateljske stike s Kreditnim zavodom Nemecov (Liberec-Praga), je prišlo do vidnega izraza v dejstvu, da so odslej predstavniki Kreditne banke Nemcev tudi v upravi Češko-moravske banke. Pri Moravski banki v Brnu pa je sedaj udeležena dunajska banka Kreditanstalt-Bankverein, je zastopana tudi v upravi Moravske banke.

Anomalije na švicarskem trgu zlata. Iz Curiha poročajo, da so se cene zlatnikom zaradi stalnega povpraševanja na svobodnem trgu dvignile precej preko zlate paritete. Kakor je znano, so imeli zlatniki lani v jeseni zaradi težav pri prevozu blaga v Ameriko precejšnjo dispariteto in so notirali 14% pod zlato pariteto. V zadnjih mesecih pa je nastalo zopet večje povpraševanje in zanimanje za zlatnike, zlasti pod vplivom likvidnosti na denarnem trgu in pomanjkanja zlatih deviz kakor tudi pod vplivom poostrenejše obdobjevanja premoženjskih rezerv. Medtem ko se čisto zlato v zlatih trgih po 4960 frankov za kilogram (t. j. 2% nad pariteto, ki znaša 4870 frankov, medtem ko je lani, v avgustu znašal najnižji tečaj 4625 frankov), je azijski pri zlatnikih znatno večji, pri čemer imajo dolarski zlatniki večji azijski tečaj ostali zlatniki. Ameriški zlatniki po 10 dolarjev (eagle) se trgujejo po 8.70 do 8.80 franka za zlati dolar, pri čemer znaša azijski 18%, (pariteta znaša 7.40 franka za zlati dolar). Pred enim letom so se ameriški zlatniki prodajali s disažijem z 10 do 15%. Švicarski zlatniki po 100 frankov se trgujejo po 30.80 (pariteta 28.57), napolondori po 31.50 (pariteta 28.57), angleški zlati funti (sovereign) po 39.75 (pariteta 36.03). Azijski pri švicarskih, francoskih in angleških zlatnikih znaša torej 10%. V švicarskih finančnih krogih imajo vtis, da izvira del povpraševanja po zaključkih iz jugovzhodne Evrope, deloma pa tudi iz Španije in Francije.

Notiranje srbskega dinarja v Budimpešti. Na budimpeštanski borzi je pričela znova notirati deviza Beograd. Tečaj znaša 6.785 — 6.835; k temu pride še premija v višini 21.75%, tako da znaša novi tečaj skupaj s premijo 8.29 peng za 100 din nasproti 11.52 penga, kolikor je znašal tečaj pred razpadom Jugoslavije (Madžarske je dinarje v Bački in Baranji zamenjala po tečaju 10 pengov za 100 din). Novi tečaj pa se nanaša samo na plačila v okviru klirirškega plačilnega prometa.

Znatno povečanje madžarskega obtoke bankovcev. Po izkazu Madžarske narodne banke od 31. avgusta se je madžarski obtok bankovcev v zadnji četrtini avgusta povečal za 114 milijonov pengov in je dosegel 1.91 milijarde pengov nasproti 1.77 milijarde v prejšnjem tednu in 0.87 milijarde v začetku leta 1939.

Gospodarske vesti iz Hrvaške. V torek so se pričela v Zagrebu trgovinska pogajanja med Hrvaško in Bolgarijo. Bolgarsko delegacijo vodi polnomočni minister Nikola Peceev, hrvaško delegacijo pa dr. Cabas. — Prodajna cena za sladkor je bila te dni na Hrvaškem povišana, in sicer pri prodaji s skladišča tvornice pri kristalnem sladkorju na 20.75 kun za kg. V prodaji na debelo se smeje pribiti prevoznih stroškov in trošarin ter 3% dobička, v nadrobni prodaji pa stroški in 6% zaslužka.

Ureditev avtorskega prava v Grčiji in Hrvaški

Rim, 20. sept. s. Na osnovi navodil ministra za ljudsko prosveto je odpotovala v Grčijo in na Hrvaško komisija funkcionarjev ministrstva in zastopnikov italijanskega Udruženja avtorjev in založnikov, da bi sklenila sporazume glede avtorskega prava z nalogo, da bi bolje uredila vprašanje avtorskega prava za italijanske avtorje. Komisija ima tak nagot tudi od tujih udruženj, zlasti nemških. V Ljubljanski pokrajini so bile razpuščene družbe te vrste in so na temelju sporazuma s krajevnimi činitelji vse zadeve prešle na Italijansko udruženje avtorjev in založnikov.

Požar v okolici Ljubljane

Ljubljana, 20. septembra.

V zgodnji jutranji uri je še vedno visela nad Ljubljano težka in siva oblaka koprena. Kakor hitro pa se je pričelo na obzorju svitati, so se grozeči deževni oblaki porazgubili in že so zavile lahne meglice naše mesto v svojo tančico.

Ob 8. so si pričeli skozi meglico utirati svojo pot prvi solčni žarki in obetal se nam lep dan. Kmalu po 9. so dobili žarki svojo moč in meglice so se vidno razblinjele. Ko pa je solnce objelo svojo ljubljansko kotlino in njeno bližnjo okolico, so se opazili v smeri Kleč na bližnjem hribcu lahni oblaki dima. Kmalu so se pričeli ti oblaki zgostevati v grozečo širino in dolžino celega gozdnega pasu, ki se prijazno razteza od Črnuč do Trzina. Ves ta zeleni prostor je postal kmalu nate in sam otok težkega dima, le tu in tam se je opazil tenak ognjeni žubelj. V tej smeri leži eno najlepših izletniških točk, prijazna vas Rašica in njena divna okolica.

Objave

STK Moste. — Pozivajo se igralci I. moštva, da se zglasijo danes ob pol 10. na igrišču Mladice zaradi tekme.

SK Svoboda. Danes popoldne igra I. moštvo na Rakovniku. Vsi igralci morajo biti točno ob 16.30 na imenovanem igrišču. Oporno dvignite med 10. in 11. dopoldne na »Ljubljane«. Zdravcev in Kopal sigurno!

KLUB GARNITURO, miza, 2 fotelja, 1 klop (usnjeno), izborno ohranjen, ter telefon, pisarniška rola omara, sobni umivalnik in različen elektromaterjal proda METALIA, Gosposvetska 16.

Kraljica Vipave, Brd in Gor

Piazza della Vittoria con la chiesa di S. Ignazio a Gorizia — Goriški Travniki s cerkvijo sv. Ignacija

V Gorici, sredi septembra. Kjer Soča se v nižino steka, ponosno zgrinja se Gorica: Kjer solnce z Brd, Vipave, Gor pripeka, prelepa, žlahtna si kraljica. Več ko četrto stoletje je nisem videl; 26 let in še nekaj mesecev. Tisti večer, preden smo šli, sem stekel na Travniki in si še enkrat podrobno vtisnil vse v spomin. Ob stal sem sredi trga in dolgo, šepetaje sam s seboj, zrl tja gori k staroslavnemu goriškemu gradu: »Stari prijatelj, bog ve klat se bova spet videla.« Slutnja goriškega študenta, ki je vroče ljubil to prelepo mesto ob Soči, se je izpolnila. Leto za letom je tonilo, iz različnih vzrokov in zadržkov je bil odločen obisk rodnega mesta. Ko bi trenil je minilo polnih 26 let. Preden sem tedaj zavlil s Tratinika v Via Caserna, kjer smo stanovali, se mi je tiho približal stražnik, ki me je očitno opazoval, in mi šepnil: »Fant, pojdi spat.« Ubogal sem; toda najmanj 20 krat sem se ozrl po Travniku, proti Sveti gori in gradu. Nad Gorico je tedaj že ležalo vzdušje, ki je naznanjalo novi čas usodnih odločitev...

In sedaj, ko sem se zopet bližal Gorici, sem imel ves čas občutek vesela razburjenja: občutek, ki ga ima maturant, ki je pripravljen na to, da je izdelal, pa še naziv temu z nervoznostjo čaka na službeno razglasitev izida. Ko je obstal vlak na glavni goriški postaji in ko mi je obstala noga na trgu pred postajnim poslopjem, me je lahko strelilo po životu. Potem sem ves dan taval po lepi Gorici, vzbujal spomine na vseh koncih in krajih. Mudilo se mi je tja, kjer smo se v dijaški navijanosti zbirali k pušenju cigarete vsem profesorjem navkljub; tudi tja me je potegnilo, kjer smo se po končanem zvonjenju traviških zvonov veselo spuščali na vrh, da nas je neslo visoko gori do stropa; pa tudi v krasno goriško okolico, kamor so nas vodili dobri starši ob lepih nedeljah. Iz kopice spominov se je utrlila slika prijetne, zlate mladosti, nešteti drobnih vtisov, ki so se prelivali iz preteklosti v sedanjost, iz sedanjosti v preteklost.

Gorica je bila zmerom lepa, privlačna, vabeča. In tudi zdrava ter znana kot odlično zimoviteš s 3.47 stopinj srednje zimske temperature. To so dobro vedeli zlasti upokojeni avstrijski generali ter drugi višji gospodje, ki so se na stara leta zatekli k blagodejnemu goriškemu podnebnju, da jim je vsaj za nekaj let podaljšalo življenje. Po 26 letih pa se mi zdi Gorica še lepša, topeljša, vabljivejša. Razrasla, polepšala se je ko mlado dekle, ki si želi še večje miškovnosti in prijetnosti.

Preobrazba, prenovitev Gorice je bila v tem času prav velikopotezna. Ceste asfaltirane, široke. Po njih drsijo avtobusi, ki ustrezajo svojemu namenu veliko bolje kot predvojni, manj posrečeno organizirani tramvaji. Družba inž. Ribija je razpletla avtobusne zveze in proge po vsej pokrajini ter je ustvarila v Gorici pomembno središče živahnega avtobusnega prometa. S takim napredkom in razvojem se je lahko ponasal v zadnjih letih tudi Maribor, dasi precej počasneje kot Gorica.

Povsem preoblikovala je solčno Gorico posrečna zasnova cestnih ter uličnih predorov; obenem je sijajno koristila zunanji olepšavi in še bolj smotni mestni preureditvi. Sprememba ob Via N. Sauro je povzdignila zunanjo sliko ob magistratni in sodni palači. Predor ob Via Crispi je odlično nadomestil prejšnji skromni prehod za pešce pri nekdanji realki v smeri k stolnici, ki je sedaj po široki, lepi Via Crispi znatno primaknjena osrednji prometni žili, goriškemu Corso. Modernizacija s predorom ob nekdanjem poslopju okrajnega glavarstva in sedanjih vladnih palači na Travniku (Piazza della Vittoria) in temeljita sprememba vsega bližnjega okoliša nekdanjega uršulinskega kompleksa sta smiselno preoblikovala vso četrt, ki je s tem pridobila reprezentativno novo ulico Via Roma, ki spet z druge strani dopolnjuje zamisel preureditve ob Via Crispi. Tja gori k zgodovinski kapelici sv. Duha, ki jo je dal zgraditi I. 1398. vitez Rabatta, in k starodavnemu goriškemu gradu, od koder so najprej gospodovali Eppensteinci, potem pa Lurngauski, ki so se nazivali goriške grofe, pa vodi danes prelepa asfaltna, drevoredna cesta Viale Gabriele d'Annunzio z estetsko urejenimi nasadi okoli gradu. Tudi do stop h Kostanjic, kjer so pokopani pregnani francoski kralj Karol X. ter njegovi sorodniki vojvoda angulemski s soprogom in grof Chambord, je lično preurejen; lepši je, prijetnejši. Na Travniku je bila porušena nekdanja vojašnica, kjer je bil v avstrijski dobi nastanjen del 47. pehotnega polka; s tem so ustvarjeni pogoji za velikopotezno modernizacijo v vsej sosesčini tja do cerkve sv. Ignacija. Tudi spremembe na nekdanjem Koru in Katarininem trgu so bile temeljite. Z novo ulico Via S. Pellico in trgov Piazza Italo Balbo (svoječasni Katarinini trg) je bil tudi ta mestni del smiselno preurejen. Kjer je bila svoj čas stara goriška tržnica, se vziljuje danes reprezentativna palača goriške pošte; kjer je bilo nekoč pomožno tržišče, pa je danes ugledno, okusno urejena mestna tržnica, ki je sedaj v septembru obilno založena z vsakovrstnim sadjem, vrtnimi in poljskimi pridelki pa tudi ribami. Posebno poceni je

sadje, saj dobiš kg sladkega grozdja že od 2.50 lire, kg lepih hrušk od 2 lir, kg krasnih vipavskih breskev že od 2.50 lire dalje. Poznavalcu narečij pa donijo sredi živahnega tržnega vrvenja prijetno na uho značilni odenki vipavske, briške, gorjanske in tudi kraške govornice, ki se zanimivo prepletajo z italijansko ter furlanščino.

Znatno večje znanje spremembe nego Trst je doživela v povojnih letih Gorica; te spremembe so segle mestoma do temeljnih zasnov. Na kraju prejšnje solčne, lepe Gorice je zrastle v nekaj letih nova Gorica, ki je še lepša, še mikavnejša in ki šteje po priključitvi Solkana, Kronberga, Ajšovice, Podgore, St. Petra, Standreža, Vrtojbe, Ločnika, Pevme, St. Mavra in Podsabotina v l. 1927. okoli 46.000 prebivalcev.

Nazivlje sodobnim, nujno potrebnim preureditvam pa je ostala romantika Raštela in Starega trga, Piazzette, ulice Via Formica, Via S. Antonio ter drugih mestnih četrti, ki so bistven, sestaven del starinske, zgodovinske Gorice, ki se prvič navaja v zgo-

dovinskih listinah že l. 1001, ko je poklonil cesar Otton III. polovico solkanske trdnjave in polovico Gorice oglejskemu patriarhu Ivanu, drugo polovico pa furlanskemu grofu Verhenau.

Gorica, središče industrije, predvsem živilske in opkarske, ter živahne izvozne trgovine za vse področje zgodnjega sadja in zgodnjih poljskih pridelkov na Vipavskem, Spodnjem Krasu, v Brdih in Gorah, je prestolnica svoje, čudovite pokrajine, ki združuje izredno pestrost zemeljskih elementov. Ob južnem robu te pokrajine živijo ljudje od ribolova, ob severnem se bavijo z ovčerejo in kozjerejo, strastvom ter mlekarstvom. Trnovska planota, kjer uspevata ob žitnih vrst po večini le rž in ječmen, nas predstavlja v severnejše evropske predele. Po Krasu pa razbereg nemalo krat pokrajinske motive, ki nalikujejo onim v puščavi. In v osrčju te slikovite pokrajine solčna Gorica, kjer uspevata oljka in murva, kjer obkroža ta divni svet en sam razkošno zrastle, krasen vrt.

Ta prezanimiva pestrost se odraža tudi v proizvodnih značilnostih, delovnih posebnostih goriških predmestnih ter bližnjih naselbin. V Solkanu, kjer so imeli svojo župnijo prej ko tedanja »vase« Gorica, so doma mizarji, ki slovijo daleč naokoli; čevljarstvo je dalo Mirnu dobro, ugledno ime; standrež je bil zaslovel po svojih strokovnjaško pitanih puranih, št. Peter po svojih cvetlicah, saj so pred svetovno vojno izvažali šentpeterske vijolice celo v Rusijo, Vrtojba po svojih zgodnjih vrtnih in poljskih pridelkih. V Stražah je električna centrala za 3160 konjskih sil in večja tovarna za mehanične statve, v Podgori električna centrala za 2800 konjskih sil in tkalnica, ki je v rednih prilikah lahko proizvajala dnevno 40.000 m blaga.

V ozadju te blestede pokrajinske perspektive pa se ponosno, dostojanstveno dvigata spomenika na Kalvariji in v Oslavju, ki sta bila postavljena v počastitev spomina v svetovni vojni padlih junakov, z druge strani starodavna božja pot na Sveti gori, ki je bila po vojni prenovljena, zadaj pod njo znani Grgar z »beznice«, ki vodo požirajo. Na vsak korak srečujes na tej krasni zemlji spomine iz poteka bojev v svetovni vojni, skrbno zbrane jih lahko vidiš v prirodnem muzeju ob Sv. Valentina do Sabotina. V svetovni vojni težko preizkušana Gorica je z svojo pokrajino izkazala padlim junakom dostojen delež pietete in toplega spomina.

Prvi nemški diplomat v Moskvi

Sigismund Herberstein je napisal prvo knjigo o Rusiji

V zvezi z vojnim pohodom proti Rusiji objavljajo italijanski in nemški časopisi številne razprave, ki naj seznanijo njihove čitatele z ogromnim prostorskim ter dežele in z njenimi ljudstvi. Med drugimi objavlja neki H. Becker v »Kölnische Zeitung« spomin na odkritelja Rusije.

V 15. stoletju je bila Rusija skoraj nepoznana, še več: bila je sama sebi tuja. V skromnem zapadnoevropskem pismenstvu so se čitale strahotne predstave o življenju v tej deželi; zgodovinski razvoj Moskvljanov je bil tako rekoč nejasen in ni bilo nobene zemljepisne karte države. V tem času je odposlal nemški cesar vitez Sigismund Herbersteina s Koroškega v diplomatskem poslanstvu k carju Vasiliju Ivanoviču v Moskvo.

Herberstein se je, čeprav še mlad, odlikoval že prej v mnogih vojnah in v različnih političnih mislih. Obvladal je ruskemu podoban slavenski jezik in je poleg tega imel še izrazito veselje in nagibenje za raziskovanje daljine pravljice ruske države. Videl je tudi popolno pomanjkanje stvarnih in točnih poročil o Moskvljanih in je zato sklenil, čeprav so mu bile znane nevarnosti takega podjetja, zbrati vsa doživljenja in vsa opazovanja, da bi bilo mogoče dati eksaktno in obsežnejšo sliko dežele. Dne 6. novembra leta 1516 je zapustil Dunaj in je 16. aprila naslednjega leta po brezprimernih težavah na potovanju prispel v Moskvo, kjer je bil sprejet z najvišjimi častmi.

Majhna scena, ki se je odigrala pred vrati mesta, označuje diplomatovo značaj. Sporočeno mu je bilo, da naj pred dostojanstvenikom Kaldenovom, ki mu bo prišel iz naproti, prvi razjaša. Herberstein se je upiral. Ni videl nobenega vzroka za takšno ponižanje. Na ponovno rotenje je ostal neizprosno. Komčno pa se je dal pregovoriti, da bo razjahal istočasno s Kaldenovom. To se je tudi zgodilo. Herbersteinov ponos pa ni bil nič manjši kakor njegov pogum in njegova bistrost. Počasi se je dvigal iz sedla in je za odlomek sekunde za Rusom stopil na zemljo. Tako je prodrl s svojo voljo in dal primer, kako je treba z njim postopati.

Njegovo bivanje v Moskvi je bilo eno samo zmagoslavje. Čeprav ga je car na vse načine zadrževal in je na drugi strani tajna policija ovirala Herbersteina, ki je opazila njegovo zanimanje za notranje ruske zadeve, je vendar vztrajal pri zadanem si načrtu. Ni mogel prezreti zgodovinskega pomena tega podjetja. Praktičnega je bil dobro pozna, kajti njegova knjiga »Rerum Moscovitarum Commentarii« je bila več kakor sto let najboljše kompandij o Rusiji, da, celo edini vir, iz katerega so črpali zapadni narodi. Kakor potrjuje Oskar Peschel, največji geografski zgodovinar, je bil Herberstein s svojo knjigo neposredni duhovni začetnik podviga, ki so ga začeli Britanci in pozneje nadaljevali: Holandci, preko Rusije dospeli na Kitajsko.

Knjiga, ki je izšla leta 1549 na Dunaju, bila po dveh letih izdana v popravljeni nakladi, pozneje v kratkem času ponatisnjena v Hamburgu, Frankfurtu, Baslu in drugih krajih, je bila leta 1795 po cesarici Katarini iztrgana pozabi. Vsebuje natančna poročila o vseh zadevah ruske države: o zgodovini, mitologiji, ustavnem in upravnem življenju, trgovini, domačem življenju, predvsem pa o zemljepisu, narodopisu, podnebnju in deželnih proizvodih. Največje pomena je bila zemljepisna karta, ki jo je avtor sam narisal in ki je prva, kar jih poznamo.

Čeprav ima vrsto globokih zmot, njena vrednost ni zmanjšana, kajti napake so imele v tedanjih časih lastnost, da so bodrilno vplivale na znanost. Na karti je zarisano Belo morje, reki Mesaj in Pečora, Irliš kot pritok, Oba in Ural. Daljni vzhod pa je na Herbersteinovem zemljevidu neprimerno okrnjen. Reka Ob po njegovem pretaka iz jezera »Chita«, v katerega bližino je postavil Herberstein mesto Cumbalich (Peking). Ta pogrška je bila odločilna: štiri leta po izidu knjige so hoteli Britanci uporabiti te reke Oba, da bi dosegli željeno iskano de-

želo Chatai. Čeprav se jim je načrt ponerečil, je bila Rusija odlej odprta evropski civilizaciji in trgovini. V Aziji, ki je bila stoletja zaprta sama vase, se je zganilo novo življenje.

Sigismunda Herbersteina so imenovali odkritelja Rusije. Z isto pravico pa ga lahko imenujemo tudi očeta ruske geografije in kartografije.

Najvišje cene na živilskem trgu

Ljubljana, 20. septembra

Po dogovoru z zastopniki in zastopniki konsumentov, prodajalcev in pridelavcev je mestni tržni urad spet predložil Visokega Komisarjatu najvišje cene za tržno blago ter jih je ta odobril.

Z odlokom VIII/2, št. 1007/41, Visokega Komisarjata za Ljubljansko pokrajino določene najvišje cene veljajo od ponedeljka 22. septembra zjutraj do nedelje 28. t. m. zvečer. Najvišje cene, ki je dovoljeno po njih prodajati v ceniku navedeno blago v Ljubljani in ga plačevati, so naslednje:

Domači krompir na drobno 1.10 L., kakor določa cenik za uvoženo zelenjavo in sadje št. 1, veljaven od 18. septembra dalje; koleraba 1 L., rdeča pesa 1 L., visoki stročji fižol 2 L., fižol kifeljčar v stročju 2.50 L., novi luščeni fižol 2.50 L., kakor pri domačem sadju morajo prodajalci vseh vrst fižola na trgu imeti vidno označene cene, sicer jim bo blago zaplenjeno, reči korenček brez zelenja 2 L., rumeno korenje 0.50 L., repa na drobno izpod 10 kg 0.70 L., repa na debelo nad 10 kg 0.50 L., zeljnat glave na drobno izpod 10 kg 0.70 L., zeljnat glave na debelo nad 10 kg 0.60 L., ohrovt 0.80 L., glavata solata 2.50 L., endivija 2 L., kumare 1.20 L., večje kumare za vlaganje, ki jih gre 30 na kg, 3 L., majhne kumare za vlaganje, ki jih gre okrog 125 na kilogram, 8 L., jedilne buče 0.50 L., domača čebula 1.75 L. ter tudi pri čebuli mora biti cena vidno označena kakor pri sadju, fižolu in paradiznikih, šalota 2 L., česen, ki gre 25 glav na kilogram, 2.50 L., mehka špinaca 2.50 L., trda špinaca 1.50 L., kisel zelje 2.30 L., kisel repa 2 L., domači zreli ali zeleni paradizniki 1.50 L. ter tudi pri teh morajo biti cene vidno označene, sicer bodo zaplenjeni, liter tiskice, rumenega ali rjavega jezika, rumene grive (pankeljeve ali medvedovih tačk) 1 L., liter užiten širok in maslen 2 L., kilogram turkov, čebularjev, liljarkarjev 4 L., kilogram velikih razvitih jurčkov z odprtim klobukom 6 L., kilogram majhnih jurčkov za vlaganje z zaprtim klobukom 10 L. Tudi pri vseh gobah morajo biti odsele cene vidno označene, ker bodo sicer gobe zaplenjene. Liter suhih namiznih malin 3.50 L., kilogram mokrih malin za vkuhanje 3.50 L., liter svežih bezgovih jagod 1 L., liter robidnic ali kopin 2 L., kilogram suhega lipovega cvetja 15 L., domača namizna jabolka I. vrste 3 L., II. vrste 2 L., domača jabolka, črva, obočena, nagnata ali nedozorela za vkuhanje 1.50 L., domače breskve 3 L., domače češnje 3 L., domače slive 3 L., domače hruške od 2 do 4 L. Kjer ni posebej naveden liter, veljajo vse cene za kilogram.

Spet opozarjamo, da je mogoče vse blago prodajati ceneje, najstrože pa je prepovedano prodajati ga dražje, kakor določajo te cene. Hkrati pa opozarjamo, da za uvoženo zelenjavo, za uvoženo sadje, za uvoženi in tudi domači krompir velja cenik za zelenjavo in sadje št. 1, ki ga je določil Visoki Komisar 15. septembra ter je stopil v veljavo 18. septembra.

DOBER ODGOVOR

— Človek, ti si tako neumen, da bi niti tega ne znal povedati, koliko je dvakrat dve!

— Oho, prijatelj, to pa vem. Če bi še tebe zadaj postavil, bi bila štirideset!

Jesenski izlet na Barje

Okolica Vrhnike je raj za ljubitelje vodožitja

Caroben svet se nam odpre ob vnožju skalah, razpokanih, strmo v dolino padajočih pobočij, pod katerimi se Unec v podzemskih jamah prelevlja v Ljubljano, ki zapušča temno kraljestvo Proteja v tanjših in močnejših mlazih na raznih mestih, da bi po združitvi z vsemi, oproščena oklepa teme in še omamljena od svetlega dne nekoliko neodločno nadaljevala pot tja v neznane daljave. Na tem vnožju se je poskril bajni svet, bivajoč prej v prostranem jezeru, ki je vekove valovilo nad Barjem. Tam na pragu naravno obokanih širokih vrat, ki vodijo iz podzemlja, se skriva, odet v vodno zelenje, povodni mož z dolgo brado, v katero se mu vpletajo dolge, ploveče veje vodnega rmanca. Prej je kraljeval v jezeru, zdaj pa čaka, da se ravan zopet zajezeri, kakor že nekajkrat v teku davne preteklosti, ko se bo z vsem svojim spremstvom izselil iz temnih votlin v beli dan. V gostem krošu se pa potika podnevi povodni nežni spol, vsakovrstne vodne vile. V toplih poletnih nočeh se snidejo na rajanje med visokimi obalskimi praproti, izdajajo jih pa očem dragulji, ki si jih te povodne lepote vpletajo v lase in ki se svetlikajo v temi nalik kresnicam. Često se pa pojavi med njimi kozonogi Catež, da bi otel najlepšo izmed njih in visoki krič žrtve se polagoma izgubi v daljavi in tu in tam ga posnema kakšna sova ali se pa vznemirjeno oglašuharica s svojim otožnim napevom. Ne manjka pa tudi zaljubljenih škrafov in drugih zalezovalcev, ves gozd oživi ponoči in stoteri tajinstveni glasovi se vmešavajo v mrmrljanje voda, ki jih poraja podzemlje.

Okolica Vrhnike je pravcati raj za ljubitelje vodožitja, sicer pa vzbuja ta predel zanimanje tudi onstran naših meja zaradi zanimivega toka troimenovane reke, ki na svoji poti dvakrat izginja v podzemlje. Znan je pa tudi zgodovinsko ne samo po pravljicnem Jazonu, ki je prijadral iz Črne morja do Vrhnike, temveč tudi po tem, da so ustanovili Rimljani v tej okolici svoj Nauportus ter povezali našo pokrajino po široki cesarski cesti z večnim mestom, s studencem vere in kulture.

Če pogledamo s Svete Trojice proti vzhodu, se nam zrcali v očeh temnozelen, nemirno v nebo valoveč svet gričev in gora, tik pred nami se pa beli cerkva na Sinji gorici v popoldanskem soncu. Na levi obali Ljubljaničice blizu Sinje gorice je žaga, blizu nje, mimo dveh čebelnjakov pa bajerček, ki nam blešči z globeli nasproti. V tej jami, majhni in neznan, ki ji je dno mestoma zastrito z zelenimi pernicami, mestoma je

pa vodna gladina pokrita z zeleno preprogo, zagledamo med ostalimi rastlinami snope vodne iglastolistne site, večje skupine temnozelenega krhkega rogatca (Ceratophyllum) in pa olivnozelenega rmanca pogostih šopčev temnega kodrastega dristavca z rahlo zavalovljenimi robovi na slokih listih. Ljubka je tudi vodna zlatica s svojimi pahljjačasto se v nitke razparajočimi listi. Vse uspevajo lepo tudi v akvarijih. Njihov način življenja v snopih nam pa vzorno prikazuje, da je bitjem v prirodi le v složni združitvi in povezanosti zajamčen obstoj.

V tem majhnem vodnem rajju je zastopan rod krapovcev skoraj z vsemi vrstami, zlasti lepi so, toda tudi zelo redki, mladi kozli (Abramis brama) s ploščatim, tenkim, zlasti na hrbtu močno zaokroženim trupom, med križankami je pa omeniti Erjavčev belico (Alburnus Erjavec), z razmeroma večjo glavo na slokem trupu (klen-zelena?). Rod činkeljev predstavlja kačasta polžača in debelebojava prepripljiva babica, rod glavačev pa kapelj z debelejšo batico, rod piškurjev pa njegove vedno v blato zarite ličinke. Kakor se v prirodi, n. pr. v tzv. »blatih« ali poljih bratske Hrvške, kjer je mnogo gosti in rac, zbirajo ujede, tako se v gosti obiljuni vode prikradejo roparice, ki so v našem bajerju zastopane z ostricem, lepim pisanim gizdalnom z gibkimi, prožnimi kretinami in pa s škuko, ki se v svoji neljuzni požrečnosti loti ne samo rib, temveč tudi hroščev, ličink, pupkov, vodnih ptic, žab, kač in miši. Stari Rimljani jo zaradi tega in ker se potika tudi v smrdljivih, blatnih lužah, niso cenili in pesnik Ausonij (Ausonius) ji v njegovih kiticah ni dal mesta v boljših kuhinjah. Zanimivo je, da jo romanski živeli na Balkanu tudi prezirali, zaradi podedovanih predsodkov — verjetno. S prav majhnimi škukami je mnogo zabave, dokler jim zadoštujejo bolhe in črvički, halja jim je pa kakor posejana z majhnimi smaragdi in dragobarnimi dragulji.

V tem našem bajerju je poleg odraslih obilica ribjega zaroda in pa raznovrstnih drugih povodnih bitij, a vsa ta množica je vedno sita, saj ureja priroda raznočrte svojih bitij vedno z czirom na možnost njihovega prehranjevanja. Tako v prirodi. Nam pa, ki vanjo verujemo, ne daje samo hrano telesu in duhu, temveč tudi srcu, z njenimi lepotami in čudeži. Premalo je torej v zdravem telesu zdrav duh, če ga ne ogreva toplote srca.

O. S.

ZMAJI

Ko zapihajo jesenski vetrovi, se kosajo z njimi pisani zmaji. Tako je bilo že doiga, dolga leta in tako bo gotovo ostalo še daleč v bodočnost. V sedanjih vojni je silni razmah letalstva še posebno podnel fantovsko podjetnost in kdor se hoče prepričati o podjetnosti naših dečkov, naj se kar potrudijo na sprehod onkraj Mirja in Kolesarje, tja doli proti Viču, v Mestni log ali kamorkoli v ljubljansko okolico. Na travnikih so gručo fantov, ki so si sestavili sami ali z očetovo pomočjo pisane zmaje, jim orisali s kričočimi barvami, jim navezali pisane repove in jih pričvrstili na dolgo vrv. Navadno so trije pri skupnem startu: najmlajši drži zmaja proti vetru, starter pridržuje in uravnava vrv, ki jo s klopke odvija pravi zmajev gospodar. Ob ugodnem vetru in če je vrv zadosti dol-

ga, poženó zmaja več sto metrov visoko v zrak, da se tam v silni višavi kosa z vetrom, se zaganja sem in tja, uganja pravcate loopinge in druge letalske umetnine, vse v strastno zabavo mladih pozemskih letalcev in v občudovanje bližnjih in daljnjih okoličanov.

Kakor nam pričajo knjige, je igranje z zmajem prišlo v 16. stoletju z Daljnega vzhoda k nam v Evropo. Kitajci in Japonci, stari mojstri v izdelovanju najčudovitejših igrač, so se z zmaji zabavali že v davnih časih. Tudi Malajci, Mikronezijci in Melanezijci na otokih vzhodno od Nove Gvineje pa so bolj praktični ljudje in se že od davnine poslužujejo zmaja pri ribarjenju na ta način, da na zmajev rep privežejo trnek, ki se ob valovanju vetra giblje sem in tja pod vodo in privablja požrečne ribe.

Napravljanje zmaja je preprosto. In vendar je treba posebne spretnosti, če hočes, da se bo zmaj imenito obnesel visoko v zraku. Zmaji v obliki nepravilnega štirikotnika so seveda najenostavnejši. Težje je napraviti zmaja takih oblik, kakršnih se poslužujejo znanstveniki za svoja vremenska raziskovanja. Vedeti je namreč treba, da je zmaj že dolga leta tudi znanstveni instrument. Prvi ga je začel porabljati za svoja raziskovanja v zraku znanstvenik Wilson leta 1749. Posebno pa se je z njim začel preizkušati slavni Benjamin Franklin leta 1752. Pouk o Benjaminu Franklinu in njegovem zmaju spada pač med tiste redke učne ure, ki ostanejo človeku v najlepšem spominu... Šele od leta 1894. pa se vremenslovci poslužujejo zmaja za sistematične preizkušnje. Leta 1898. se je prvič posredilo dvigniti ljudi s pomočjo zmaja v zrak. Neverjetno, kako visoko je mogoče dvigniti zmaja: kakor kažejo beležni aparati, so bile dosežene že višave do 9740 metrov. Zmaji v znanstvene

Letalski boji na zapadu

Berlin, 20. sept. d. V noči na soboto so britanski bombniki skušali napasti razna mesta v severni Nemčiji. Kakor je bilo davi objavljeno s pristojnega vojaškega mesta v Berlinu, so odvrgne britanske rušilne in zažigalne bombe povzročile škodo v stancvanjskih okrajih. Med civilnim prebivalstvom je bilo nekaj ljudi ubitih in ranjenih. Močan in dober merjen ogenj nemškega protiletalskega topništva je prisilil sovražnika, da je odvrgel bombe brezcilno iz velike višine. Nekaterim posameznim britanskim bombnikom, ki so prodrli do Berlina, ni uspelo prodreti zapornega pasu nemškega protiletalskega ognja ter prileteli nad glavno mesto Nemčije. Protiletalsko topništvo je eno izmed napadajočih letal sestrelilo.

Tuji letalci v angleški službi

Berlin, 20. sept. s. Med posadkami angleških letal, ki so bila sestreljena v teku napadov na zasedeno zapadno ozemlje in na nemško ozemlje v zadnjem času, je mnogo ljudi, ki niso angleške narodnosti. Med sovražnimi letalci so številni kanadski, avstralski in novozelandski letalci. Dočim je večji del teh sovražnih letalcev našlo smrt pri sestrelitvi letal, so se mogli nekateri rešiti in so bili poslani v koncentracijska taborišča za vojne ujetnike.

Vojni izdatki Rumunije

Bukarešta, 20. sept. s. Ves tisk poroča o finančnih naporih rumunske države za bilanciranje vojne. V preteklem letu je bila rumunska vojska opremljena z vsemi modernimi vojnimi sredstvi in izvršenih je bilo vojaških gradenj za eno milijardo 302 milijona lejev. Država je plačala do 1. septembra eno milijardo 300 milijonov lejev podpor družinam borec. Dotacije za vojsko so bile zagotovljene s kreditom 50 milijonov lejev, gradnja cest pa z 2 milijonskim kreditom.

Nova iranska vlada

Ankara, 20. sept. d. Kakor poročajo iz Teherana, je novi iranski šah potrdil Furughija na njegovem mestu kot predsednika iranske vlade. Furughijeva vlada je bila prvotno zamišljena kot zgolj začasni kabinet. Novi šah je podpisal tudi splošno amnestijo in je bilo baje že večeraj izpuščenih na svobodo več političnih kaznjencev.

Teheran, 20. sept. d. Kakor poroča iranska poročevalska agencija, so 17. septembra odpotovali člani nemškega, bolgarskega in madžarskega poslaštva v smeri proti Turčiji. Člani rumunskega poslaštva bodo zapustili Iran preko mesta Koe-rovja. Inozemske diplomatske misije bodo do transke meje spremlili uradniki iranskega zunanjega ministrstva.

Kronika

Slovenci smo krepak rod

Te priznanje nam je dal že Valvazor v svojem svetovnem delu »Slava vojvodine Kranjske«. Na nekem mestu piše med drugim: »Če potujemo iz Kranja proti Radovljici, moramo približno na polovici poti jezdit čez Bistrico. Če pa je voda visoka, noben konj ne more čez, ker ga močni tok takoj odnese. Pri tej vodi pa stanujejo ljudje, ki so navajeni prebrevati vodo tudi če jim seže do prsi. Čezjo vodijo konje, na ramenih pa nosijo ljudi. Čuditi se je treba, da konj silo rečnega toka teže zmaga, kakor človek. Prav gotovo so ti ljudje zmogni tega ne samo zaradi svoje nenavadne telesne moči, ampak tudi zaradi vaje in navade, ko premagujejo silo deročega reke. Jaz sam sem, tako pripoveduje Valvazor dalje, pred 13 leti (1676) poln občudovanja gledal, ko je visok moč, otovorjen z nad 100 funtov težkim bremenom suhe robe, ki ga je nosil na ramenih in mu gledal pet pedi čez glavo, nagovoril ob Bistrici stanujočega fanta, naj ga prenese čez vodo. Snel je svoje blago z ramen v mnenju, da ga bo nekdo drug prenesel. Toda fant se je začel smejati in je rekel: Mislili, da te ne morem prenesti s tvojo robo na drugo stran? Samo sedi name in takoj boš videl. Seveda mi bo moral dati groš. Možakar je stopil na skalo in se je fantu vsedel na ramena, ki je tako lahkonostno stopal skozi vodo, kakor da bi nosil koga perja. Voda mu je segala do prsi, tako da so moža vse noge do kolena v vodi. Prenašanja in brodenja po vodi se ti ljudje ne boje tudi v mrazu, ker so močno utrjeni.«

* Cenjene čitatelje našega lista, ki potujejo po poslovnih in drugih opravkih po raznih krajih Države, opozarjamo, da prodajajo »Jutro« naslednji prodajalci: Petrovič — Udine, Guozzone — Torino, Costantini in Vendramin — Venezia, Giorgi — Firenze, Marengo — Genova, Petr. & Front — Gradec, Marco — Milano, Vicini — Pola, Casuzzi — Roma, Globus — Fiume, Tomasic in Marini — Abbazia.

* Italija ima 45.269.000 prebivalcev. Kakor povzemamo po zadnji številki Uradnega lista, je dne 31. avgusta prebivalstvo 98 pokrajin Kravljine doseglo 45.269.000. V avgustu je bilo v vsej Italiji sklenjenih 17.564 zakonov. Živo rojenih je bilo v istem mesecu 74.557 otrok, umrlo pa je 50.510 oseb, tako da znaša presežek 24.027.

* Prebivalstvo priključnih pokrajin Italije znaša okroglo, po statistiki šteti iz leta 1931. okrog 700.000 ljudi, površina ozemlja Italiji priključnih pokrajin pa meri okroglo 11.000 km². Okoli 40 odstotkov ozemlja odpade na Ljubljanski pokrajino, 10 odstotkov pa na priključeni del Kvarnera, nekaj manj kakor 50 odstotkov pa na Dalmatinski pokrajino. Prebivalstvo priključnih krajev je po večini katoliške vere, in sicer je katolikov okoli 90 odstotkov, nekaj manj kakor 10 odstotkov je pravoslavni, ostale veroizpovedi pa ne dosegajo niti enega odstotka. Prirastek prebivalstva v novih pokrajinah znaša 27,8 na tisoč ljudi, umrljivost pa 15,8 na tisoč. Najbolj rodni kraji so okolica Zadra in Kotor, tam pa je tudi največ smrtnih primerov med otroki. Najmanjša umrljivost med otroki je v Ljubljani, kjer je število enako povprečju v starih italijanskih pokrajinah.

* Sprememba v poštnem okolišu Stari trg ob Kolpi. Ker so kraji Blaževci, Stencani, Radoščaj, Zapeč, Košac in Plemenitaš priključeni samostojni hrvaški državi, se izločijo iz poštnega okoliša Stari trg ob Kolpi.

* Zdravstvena avtokolona v Smihelu. V sredo zvečer je prispela pod vodstvom g. dr. Alda Duceja in številnih zdravnikov specializovanih v Smiheli zdravstvene avtokolona. Pred farno cerkvijo je bil v četrti slavnostni sprejem, katerega so se udeležili zastopniki uradov z županom g. Brulcem na čelu, učiteljstvo s šolsko mladino in številno prebivalstvo. Vse dopoldne se je vršil pregled šolo obveznih deklet, popoldne pa fantov, pregledanih pa je bilo tudi več sto odraslih, ki so se v veliki meri posluževali ugodnosti brezplačnega zdravniškega pregleda. Ves dan sta delovali tudi pisarni zdravstvene kolone, ki sta bili nameščeni ločeno za otroke in odrasle v lepem smihelskem samostanu šolskih sester, v katerem je postrvalno pomagalo tukajšnje učiteljstvo. V petek zjutraj je zdravstvena kolona zapustila Smihel ter se odpeljala v Stojčice.

* Iz Vavte vasi na Dolenskem so nam sporočili: Obisk zdravstvene kolone, ki jo vodi z veliko skrbjo in razumevanjem g. dr. Duce, je bil tudi pri nas dne 17. septembra. Ob pol 9. uri je bil pred šolo sprejem, kjer so pozdravili visoko dobrodelno ustanovo: župan občine Smihel — Stojčice g. Brulc, okr. zdravnik g. dr. Slapar, učiteljski zbor in šolska mladina. Vsi so povdarili prošnjo, da se tolačijo zahvala vsega prebivalstva za veliko zdravstveno akcijo na najvišjih mestih, italijanski vladi, Ekse. Petragraniju, ministru za ljudsko zdravje in Visokemu Komisarju za Ljubljanski pokrajino. Oseben pozdrav je veljal g. vodji dr. Duceju, gg. zdravnikom specialistom in gđc. sestram, ki so nato ves dan potrpečljivo vršili svojo službo. Ugodne prilike za zdravstveni pregled so se poslužili vsi šolski otroci, otroci iz predšolske dobe, matere z dojenčki in mnogo odraslih. Skupno je bilo 1442 pregledov, kar je za tukajšnji okoliš zelo veliko. V popoldanskih urah si je ogledal šolsko poslopje vodja zdravstvene kolone g. dr. Duce in obljubil svojo vplivno pomoč na merodajnem mestu v doseg razumevanja in podpore za razne higienske naprave, ki so nujno potrebne pri šolskem posloju. Na tem mestu se ponovno zahvaljujemo vsem, ki se trudijo za ugodno zdravstveno stanje v naši Pokrajini.

* Čudež sv. Januaria v Napulju. V petek dopoldne je kip sv. Januaria v enem izmed oltarjev napuljske katedrale, ob navzočnosti duhovništva in množice vernikov, vnovič potočil kri. Čudež, ki se je ponovil prav na svetnikov god, je vzbudil v vsej javnosti živo pozornost.

* Odbor Rdečega križa v Velikih Laščah si je zadal nalogo prevzeti 150 priseljencev ter jih razporediti po kmečkih domovih, kjer se bodo preživeli. Do zdaj sta prišli dve skupini z 92 rojaki, katere so odborniki Rdečega križa z ostalim prebivalstvom sprejeli na kolodvoru, jih pogostili, nato pa razporedili po kmečkih domovih. Prebivalstvo jih je toplo sprejelo in odvedlo

s seboj. Došli bratje in sestre so bili s sprejemom in gostoljubnostjo prebivalstva nadvse zadovoljni ter so veseli obrazov odhajali na domove. Prihodnje dni pa prispejo še ostali in jih prebivalstvo že toplo pričakuje. Prebivalstvo velikaške občine je pokazalo, da razume stanje bratov in sester ter jim nudi tisto gostoljubnost, ki je v današnjih razmerah le možna.

* Smrt ugledega turinskega kirurga. V Belgiratu pri Turinu je po daljšem bolehanju umrl prof. comm. Giuseppe Serafini, ki je bil dolga leta vodja kirurškega oddelka velike bolnice sv. Ivana v Turinu. Pokojnik ni užival velikega slovesa samo kot praktičnega kirurga, temveč tudi kot znanstvenik in teoretik, ki se je z uspehi udeleževal kot član Akademije medicine ter raznih domačih in inozemskih kirurških organizacij in ustanov.

* Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2, telefon 29-86. Redni pouk se bo pričel v ponedeljek 22. t. m. ob 8. uri zjutraj. Prijave za vpis sprejema ravnateljstvo do pričetka pouka. (—)

* Novi grobovi. Na Vranskem je umrla v visoki starosti 92 let ga. Franciška Megličeva, vdova po nadučitelju in posestniku. Pokopali so jo pretekli tork na vranskem farnem pokopališču. Zapustila je 2 sina in 3 hčerke ter širok krog sorodstva na Spodnjem štajerskem, kakor tudi na Kranjskem. — V Ljubljani je umrl profesor v pokroju dr. Ivan Tertnik. Truplo pokojnika leži na njegovem domu v Dalmatinski ulici 11. Pogreb bo v nedeljo ob 18. uri kapela sv. Jožefa na Zalah k Sv. Križu. — Doprnela je ga. Margerita Grilova, po rodu Devetakova. Pogreb bo v ponedeljek ob 15. uri kapela sv. Krištofa na Zalah k Sv. Križu. Pokojnim blag spomin, žalujočim svojcem pa naše iskreno sožalje!

* Glasbena akademija. Pouk na srednji glasbeni šoli se vrši tako, kakor je bilo objavljeno v izvetstvu. Oglas glede početka šol, ki je bil objavljen v dnevniki, se ne tiče Glasbene akademije.

* Občni zbor »Dobrotec, obmrtnega podpornega društva poštnih uslužbencev, bo dne 5. oktobra 1941. v Ljubljani v tečajni dvorani poštnega ravnateljstva ob pol 9. dopoldne. Odbor.

* Šolske knjige. Starši se opozarjajo, naj z nakupom šolskih knjig počakajo, ker bo Organizacija knjigarjev pravočasno objavila v dnevniki seznam in učnih knjig, ki bodo od Prosvetnega oddelka Visokega Komisarjata za bodoče šolsko leto potrebne.

* Vpisovanje v trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15. za Enoletni trgovski tečaj in ostale oddelke je dnevno. Šolske leto prične 22. septembra. Informacije in prospekte daje ravnateljstvo. (—)

* Italijanska na Trgovskem učilišču Robida, Trnovska ul. 15. Začetniški tečaj v ponedeljek in četrtek. Telefon 40-48. (—)

* Stenografijo in strojeplepje potrebujejo v vsakem poklicu, zato obiskujte šestmesečni tečaj na Trgovskem učilišču Robida, Trnovska ul. 15. Začetek v ponedeljek 22. septembra. Telefon 40-48.

* Bolgarsko-nemška svetanost na Sarplanini. Danes bodo na najvišjem vrhu Sarplanine (2496 m) razvili bolgarsko in nemško zastavo. Nova uprava občine Skopje je za bodoči spomin nemško-bolgarskega zavezništva nabavila stekleno žaro, v kateri je shranjen bolgarski in nemški denar iz današnje dobe.

* Poizvedba. 30. avgusta t. l. je šel od doma 15letni fant, dijak II. razr. gimnazije v Ljubljani. Fant je srednje postave in ima svetle lase. Obleden je v živo obleko z dolgimi hlačami, nosi črne nizke čevlje in je razoglav. Pri sebi ima dijaško knjižico in šolsko spričevalo. Kdor o njem kaj ve, naj naznan pri oročniški postaji ali naj ga pripelje domov. Vsi stroški se povrnejo. (— B, pridri brez skrbi takoj domov!)

IZ LJUBLJANE

u— Razpisani abonma za gledališko sezono 1941/42. 18. t. m. je izšel v vseh ljubljanskih časopisih podoben razpis sporeda in pogojev za sprejemanje abonentov v letošnji sezoni. Vse prijatelje gledališča opozarjamo na izredne ugodnosti, ki jih nudi celoletni abonma v okviru katerega dobe abonent 20 dramskih in 18 opernih predstav. Abonma je plačljiv v mesečnih obrokih, ki so za današnje razmere zelo ugodni. Spored obsega izbor zanimljivih del iz svetovne, klasične in moderne literature. Uprava sprejema prijave za abonma in daje informacije vsak dan od 10. do 12. in od 15. do 17. ure v veži dramskega gledališča. Lanski abonent imajo priložnost obnoviti svoj abonma do včetrš 22. t. m.

u— Spored koncerta na dveh klavirjih, ki ga bosta izvajali naši domači pianisti ga. Osterc — Valjalo Marta in gđc. Silva Hrašovec, je naslednji: Bach: Sonata, Knorr: Variacije in fuga na rusko narodno pesem, Busoni: Mozartov koncertni duo in končno Arenskega Silhouette, ki obsegajo pet krajskih skladb pod sledečimi naslovi: Učenjak, Koketa, Arlekin, Sanjač in Plesalka. Koncert bo v sredo dne 24. t. m. ob 1/8. uri zvečer v mali filharmonični dvorani. Vse prijatelje klavirske igre najljubše vabimo. Predprodaja vstopnic od 10. lir navzdol je v Knjižarni Glasbene Matice. (—)

u— Razstava gob na velesejmu. Upravi Ljubljanskega velesejma se je posrečilo, da je pridobila za predstoječo razstavo priznanega veččaka v gobarstvu g. Ante Bega, da bo tudi letno organiziral razstavo gob s pomočjo umetniško izdelanih modelov in naravnih gob, ki se bodo takrat še dobile.

u— Sadjarska in vrtnarska podružnica Ljubljana I. zbira naročila članov za sadno drevje samo do 26. t. m. v roke predsednika dr. Frana Spillerja-Muysa, Ljubljana, Erjavčeva cesta 4a-II. Zakasnelih prijav ne bo mogoče upoštevati.

u— Mostno zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote ob 8. uri do ponedeljka ob 8. uri zjutraj mestni višji zdravstveni svetnik dr. Mis Franta, Poljanska cesta 15/II, telefon št. 32-84.

u— Povratek otrok iz kolonije na Rakitni odgojen. Povratek malih letoviščarjev iz kolonije na Rakitni, ki je bil najavljen za danes popoldne, je za nekaj dni odgojen. Čas njihovega prihoda bo pravočasno objavljen v listih.

u— Namnite sobe! Mestno poglavarstvo še vedno potrebuje več čednih opremljenih sob za nastanitev oficirjev in uradništva ter tudi nekaj opremljenih stanovanj, zato pa prosimo naše gostoljubno prebivalstvo, naj lastniki takih sob ali stanovanj te prostore takoj naznanijo v mestnem glavnem vložišču v pritličju leve hiše mestnega magistrata. Za najemninno se podnajemnik sam pogodi z lastnikom stanovanja, najbolj potrebne pa so sobe v središču mesta.

u— Zahvala. Ko po 46letnem poslovanju preneham s posredovanjem služb, se ob tej priliki vsem svojim številnim naročnikom, delodajalcem in delojemalcem, najtopleje zahvaljujem za izkazano mi zaupanje. — Terezija Novotny.

Grobnice in spomenike kamnoseška stavbna dela izvršuje po nizkih cenah kamnoseško kiparsko podjetje
FRANJO KUNOČAR
p. topališče Sv. Križ — Ljubljana — Tel. 49-09.

u— Dvomeščni tečaj italijanskega jezika za začetnike se prične v ponedeljek 29. septembra na realki v Vegovi ulici. Vpisovanje in informacije v ponedeljek, sredo in petek od 1/7. do 7. ure v pritličju (vhod čez dvorišče). Ob zadostni prigrisatvi tudi nadaljevalni tečaj. (—)

u— Dr. med. Lavrič Tone je preselil ordinacijo v Nunsko ulico 4-I, in redno ordinira od 10. do 12. in od 15. do 17. (—)

u— III. revija moderne plesne glasbe bo v nedeljo 28. t. m. v Franciškanski dvorani ob 10. uri. Nastopili bodo kar štiri orkestre: Adamič, Ritniki, Kroupa in Veseli beraci. (—)

u— Dr. Hribar Miroslav od 22. septembra dalje zopet redno ordinira za duševne in živčne bolezni od 4. do 6. ure, Prešernova ulica št. 5. (—)

u— Redni pouk prične 22. septembra na Trgovskem učilišču »Christofor učni zavod«, Domobranska cesta 15. Vpisovanje za Enoletni trgovski tečaj tudi danes v nedeljo in v ponedeljek (dopoldne in popoldne). (—)

u— Tečajni italijanske — začetni in nadaljevalni — prične 3. oktobra. Informacije daje: Christofor učni zavod, Domobranska cesta 15. (—)

u— Gospoda, ki je bil v torek 9. t. m. ob 7. uri zvečer navzoč na Tyrševi cesti pred trgovino Kolar pri nezgodi 12letnega dekca v sivi obleki in ki se je dečkovi materi ponudil za pričo, ponovno najljubše je prosimo, da sporoči svoj naslov upravi lista.

Iz Novega mesta

u— Ustanovitev bakteriološko-epidemiološkega laboratorija. Pod okriljem ljubljanskega Higienškega zavoda so se pričela te dni pripravljala dela za ustanovitev posebne bakteriološko-epidemiološkega laboratorija pri novomeškem zdravstvenem domu. Novo osnovani laboratorij bo imel svoje prostore v bivši mrtvašnici in sosednjih prostorih pri mestnem parku, katere sedaj preurejajo. Vodstvo novega laboratorija je poverjeno bakteriologu g. dr. Jakobu Reberniku, ki je že prispejal s potrebnim osebjem v Novo mesto in pod čigar vodstvom se vrše vsa pripravljala dela. Novosnovani laboratorij se bo v glavnem bavil s bakteriološkimi diagnozami nalezljivih bolezni in bo skladno deloval z obema tukajšnjima bolnicama, ki so morale doslej vse tozadevni material pošiljati na preiskavo v Ljubljano.

u— Poslušajte vojaške straže! Kljub množičnim svarilom in ponovno objavljenim odredbam delu civilnega prebivalstva še niso znane poslednje odredbe, ki jih je narekaval vojni čas, kar lahko povzroči, da marsikateri svojo nepoučenost drago plača. Zaradi tega opozarjamo novomeško okrajno glavarstvo vse civilno prebivalstvo, da se mora tako podnevi in ponoči na vsak poziv »Fermo« ali »Alto« (Stoj!) od patrole ali vojakov v službi takoj ustaviti in na zahtevo legitimirati, v nobenem primeru ne bežati, ker ima milica in vojaštvo strog nalog, da na vsakega bežečega brez izjeme strelja.

u— Odlično uspešni baletni večer. V torek je bil v Prosvetnem domu baletni večer. Nastopili so prvaka ljubljanskega opernega baleta Erna Moharjeva in Boris Pilato in dirigent dr. Danilo Svaba. Baletni večer je dobro uspel. Občinstvo je vse tri umetnike nagradilo s burnim priznanjem in je Moharjeva moral na koncu še dodatno škričanje »Arabski ples«. Tudi družabno je večer odlično uspel in so se ga med drugimi udeležili poveljniki novomeške garnizije in 6. polka polkovnik g. Arpala, ravnatelj gimnazije g. Dolence s soprogo in državni policijski komisar g. Chiuzelein.

Dentist FILIP OGRIC

NOVO MESTO

ne sprejema novih strank do 10. oktobra t. l.

u— Obvezen dogn živine. V četrtek je bil drugi obvezen dogn živine. Prijelanih je bilo 75 glav živine. Komisija je vso živino ocenila kot prvostopenjsko. Prihodnji obvezni dogn živine za Novo mesto bo 1. oktobra.

u— Gibanje prebivalstva. V mesecu avgustu je bilo v novomeški ženski pokrajinski bolnici rojenih skupno 24 otrok, od tega 14 fantov in dvojčka moškega spola. To število novorojenčkov presega lani rojene v tem mesecu.

u— Prijave težkih delavcev. Tvrdke, ki so prijavile težke delavce, morajo nemudoma dvigniti pri mestnem oskrbovalnem uradu posebne prijavnice za vpis težkih delavcev za mesec oktober. Prijavnice morajo biti natančno izpolnjene in takoj vrnjene mestnemu preskrbovalnemu uradu. Ker je bilo za mesec september mnogo prijav površno izpolnjenih in so bili nepopolni podatki v rubriki »vrsta delavca«, opozarjamo, da je treba to rubriko popolniti z enim od nazivov, ki so navedeni v opozorilu na hrbtni strani prijave. V prijave ne smejo biti vpisane osebe, ki ne opravljajo fizično težkega dela, niti tiste, ki ne smejo biti vpisane v prijave tudi osebe ženskega spola.

u— Sosed ga je poškodoval. V Krušni vasi sta se sporekla 54letni kočar Janez Martič in njegov sosed Anton Stepančič. V prepiru je Stepančič s kolom udaril Martiča po roki in mu zlomil desmo.

u— Dve nesreči. Zaradi nepredvidnega ravnanja z orožjem je bila doma v kuhinji obdeljena 18letna frizerka vavjenska Franciška Brejčeva iz Novega mesta. Izstrelek, ki je šel skozi pas in izstopil na hrbtu, k sreči ni ranil hrbtenice in bo deklica, ako ne nastopijo komplikacije, okrevala. — V Poljanah pri Ormožljah je šla na pod po filoz za luštenje 36letna žena posestnika Elizabeta Henigmanova. Na podu je Henigmanovi spodrsnilo in si je pri padcu težje poškodovala desno nogo. — Obe ponesrečeni se zdravita v ženski pokrajinski bolnici v Novem mestu.

Iz št. Jerneja

šj— Obvestilo. Da ne bomo ob nedeljah brez dnevnika, je uprava »Jutra« ugodila prošnji naših naročnikov in nam bo odšel pošiljala nedeljsko »Jutro« že ob sobotah z večernim avtobusom. Na ta način bodo lahko naročniki prejeli »Jutro« vsako nedeljo dopoldne na pošti Enako bo tudi ostalim bralcem na razpolago v razprodaji vsako nedeljo v trafiki.

šj— Sadna letina je pri nas letos slaba, kar je predvsem posledica spomladanskega deževja, ki je napravilo mnogo škoda na sadnem drevju, ko je bilo v cvetju. Sliv sploh ni, hruske so prav redke, edino jabolk so obrodila, a tudi ne obilo. V groblj sadnih letinah so iz naše občine izvozi mnogo lepega, sortirane sadja, le tošnji pridelek pa bo še za domačo potrebo piceh.

šj— Občinski urad objavlja, da je prišla v ponedeljek 15. t. m. obratovati sadna sušilnica v Dol. Vrhopolju. Sušilnica sprejme enkratni obrok 60 mernikov. Ker s strani domačinov letos ni navala, obveščamo prebivalce okoliških občin, predvsem orehovnice in kostanjeviške, da je sušilnica tudi njim na razpolago. Prijavite se pravočasno upravitelju sušilnice g. Špiharju v Dol. Vrhopolju. Cena sušenju je 6 L za 1 mernik.

šj— Naš promet. Dolina ima uvedeno pošto avto mobilsko zvezo od Sv. Križa oz. Kostanjevice skoz. Št. Jernej do Novega mesta. V vsako smer vozi avto dvakrat dnevno. Vendar v zadnjem času avto v smeri proti Novemu mestu služi samo Kostanjevcem. Skoraj vsak dan pride v št. Jernej že zaseden in tu sploh ne sprejema potnikov ali pa samo nekaj. Tudi v Novem mestu premajhni avtobus ne more vselej sprejeti vseh potnikov. Osební promet na tej progi stalno iz dneva v dan narašča, posebno odkar turisti in ljubitelji Dolenjske hodijo občudovati njene »lepote«, ki jih odnašajo v polnih nahrbtnikih in kovčgih. Večji avtobus ali pa dodatna avtobusna zveza bi nam bila prav dobrodošla. Prizadela nas je tudi ukinitve avtobusnega prometa ob nedeljah in praznikih. Mnogo naših ljudi, zlasti uradnikov si lahko samo preko nedelje privoščijo obisk oddaljene Ljubljane. Potovanje z vozom do železnice je za enodnevnne opravke prezaudno.

Z Vrhniko

V. Dettler, dentist

se je preselil nasproti lekarne (Jelčakova ulica št. 10)

Iz Trsta

Zborovanje trgovcev. V sredo je zasedal predsedstveni odbor Fašistične zveze trgovcev z direktorji sindikatov. Na dnevnem redu so bila vsa vprašanja, ki se tičejo posameznih trgovskih strok, prav tako pa tudi kupujočega občinstva. Sejo je vodil predsednik zveze comm. Petrin, ki se je nedavno vrnil iz Rima, kjer se je udeležil nekaterih važnih posvetov, ki se tičejo trgovskega stanu. Zborovalci so pozdravili ukrepe oblasti, naperjene proti nakupovanju življenjskih potrebščin preko stvarnih potreb. Na koncu je predsednik sporočil, da bo v kratkem prispela v Italijo delegacija nemških trgovcev, ki bo pri tej priliki obiskala tudi Trst.

Otvoritev zgodovinske razstave. Po letnih počitnicah se danes ponovno otvori velika zgodovinska razstava Jadranske zavarovalne družbe na Korzu Viktorja Emanuela III.

Pričetek jesenske sezone v Verdijevem gledališču. Dne 2. oktobra se bo začela nova sezona v Verdijevem gledališču. Za otvorenje predstavo je na sporedu Verdijev »Otello«.

Iz Spodnje štajerske

Zbirališči vojnega plena razpuščeni. Po koncu vojnih dni so bili v večjih spodnještajerskih mestih ustanovljene zbirališče vojnega plena, kamor je bilo treba oddati vse preostanke iz minule vojne. Zda sta bili zbirališči v Mariboru in Ptujju odpravljeni in poslej zbira vojni plen samo še zbiralnica v Celju.

Novo vodstvo v Ptujju. Pretekli četrtek je bil slovesno vpeljan v službo novi okrožni vodja v Ptujju Fric Brauer, politični komisar pujskega okraja. Za novega komisaršnega župana pa je bil imenovan Jozef Wresnigg. Ob predaji službe je dosedajni župan Albert Schärer obširno poročal o pujski občinski politiki.

Opereta v Mariboru. Po »Fideliju« in »Veseli vdovi« so v Mariboru v petek zvečer uprizorili Straussovo opereto »Pomladni zvoki«, Kot subreta se je predstavila Gerti Kammerzellova.

Slavje mariborskega pevskega društva. Nedavno je bila slavnostna otvoritev 96. poslovnega leta mariborskega moškega pevskega zbora. Vodja dr. Karl Kieser je orisal dosedanje delo in je pozval Mariborčane, naj sodelujejo pri nemškem moškem pevskem društvu. Prof. Hermann Fritsch je objasnili letošnji delovni program. Vrstile se bodo resne prireditve s pestrimi večeri, koncertne turneje in mesečni ljudski koncerti.

Peči je treba pregledati. Listi priporočajo, naj prebivalstvo pravočasno pregleda vse peči in ogrevalne naprave, da ne bo pozimi nesreč. Listi dajejo tudi potrebna navodila, kako se je treba pripraviti v pogledu peči za zimo. Kakor zasebne peči in dimniki, morajo biti zlasti centralne napeljevale kar najbolj natančno pregledane.

O strašni nesreči z mino, ki je pri Mariboru zahtevala tri smrtne žrtve, poročajo, da so ugotovili še istovetnost tretjega ponesrečenca. Je 14letni šolar Oton Gradnik s Pobrežja. Njegova tovariša v življenju in smrti sta, kakor smo poročali, 9letni Mirko Muršec in 14letni Ivan Rojko. — 18letni pomožni delavec Lojze Benkič je imel opravka pri stroju v tekstilni tovarni. Stroj ga je zgrabil za roko in mu odtrgal tri prste. Še ena nesreča se je pripetila v tekstilni tovarni. 19letnemu Francu Pengu je nek valjar zdrobil prst na desnici.

stolni tovarni. 19letnemu Francu Pengu je nek valjar zdrobil prst na desnici.

V Mariboru so umrli: 70letna soproga železniškega upokojenca Marija Medvešková, 70letna železničarjeva soproga Helena Trunkova in 71letni železniški upokojenec Karl Šauperl. V Slovenski Bistrici je umrl 39letni Martin Seručar.

Z Gorenjskega

Važna naredba glede delovnih moči. Šef civilne uprave za zasedeno Korosko in Kranjsko je objavil: Zadnji čas se je večkrat primerilo, da so posamezniki in podjetja s Koroskega vabili delovne moči iz zasedenih okrajev, naj grelo delat na Korosko. Tako vabiljenje delovnih moči iz zasedenega področja je prepovedano in kaznivo. V kolikor je sploh treba delovne moči premeščati iz zasedenih pokrajin na korosko stran, se lahko to zgodi samo preko delovnega urada, ki je pristojen za dotično podjetje. V bodoče bo vsak poizkus izvajanja delovnih moči brezobzirno kaznovan.

Nov hotel na Bledu. Tam, kjer je nekoli stal gradšč kneza Windischgrätza, pozneši Suvobor, bodo zdaj zgradili nov hotel. Bled je zdaj najjužnejše letovišče v okviru nemške države, zato hočejo tam postaviti reprezentativno stavbo, za katero sta že napravila načrte arhitekt dr. Moritz in dipl. inž. Heyek. Novi hotel bo imel 110 postelj. Zgrajen bo v renesančnem slogu, okrašen pa bo po starih gorenjskih motivih. Zlasti bo pri vratih in oknih uporabljen zeleni kamen, kakršnega pogosto vidimo v Radovljici, v Kropi in drugih starih gorenjskih krajih. Trpeznost tega kamna bo še povečana s kemično pripravo. Streha bo krita s trikotar pooblašani mesecnovimi deskami. Velika stavba bo še letos v surovem stanju pod streho, toda goste bo lahko hotel sprejemal šele, ko bo sedanja vojna končana. Obenem s pripravami za zidanje hotela so bile dovršene tudi, bivše kraljevske garaže, tako da je zljaj mogoče spraviti pod streho številne zasebne avtomobile gostov.

Tudi na Trebeljevem so imeli nedavno krajno zborovanje Koroske ljudske zveze. Okrožni vodja Ladstätter je prišel med ljudi in jih je nagovoril. Ljudje so ga mitno poslušali.

Iz Hrvatske

Hrvatske lesene hiše za Nemčijo. Na Hrvatskem se je ustanovila posebna izvozna družba, ki bo izdelovala lesene hišice in jih pošiljala v Nemčijo. Podrobnosti o načinu izdelave hiš in o njihovi namembni niso znane.

Železarske strokovnjake potrebujejo. Ministrstvo za gozdove in rudnike, oddelek za rudništvo in kovinarstvo, išče za železarno v Zenici večje število konstruktorjev za razne stroje ter več poslovljaj in strokovnih delavcev, ki so že delali v valjalnicah profilnega železa in železne pločevine. Še posebno so potrebni konstruktorji za železarno v Varešu. Sprejemajo se samo tisti, ki imajo strokovna spričevala. Prošnje sprejema imenovani oddelek v Zagrebu.

Bratska pomoč. Kakor poroča »Novi list«, je bil v Zagrebu ustanovljen poseben odbor pri ministrstvu za združbe, čigar naloga je podpirati begunce, ki so morali zaradi četniških in komunističnih napadov zapustiti svoje domove. Poskrbljeno bo za prehrano beguncev ter za naselitev otrok v severnih krajih hrvatske države, kjer bodo otroci lahko v miru preživeli zimo in v redu obiskovali šolo.

Mikica

1. Jutranji dogodek.

Mikica čepi na palčki in si gladi svetlomodre hlačke in črno grahasto suknjo. Skrbno počese vsako peresce s kljunčkom; ko je to opravljeno, nagne glavico in se z levo nožico krepko popraska za ušesom. Potem se našopiri v mehko krpico, pogleda po kletki in čivka: »Črrrik!«

»Mrnjav, brljav!« zagodnja Murček iz koška, kjer ima ležišče. »Mir daj, saj se je komaj zdanilo!« Potem se prične spet lizati po črni obleki, belih nogavičkah in srajčki, hkratu pa se poželjivo ozira po Mikici. Malo se meni pa-piga za njegovo zlo voljo, izvalno jamne plesati po palčki in se dreti: »Ščrrrik, črrrik, črrrik!«

»Nesramnost ptičja.« mi misli Murček, »najpametneje bi jo bilo pojesti. Res ne vem, kaj je Evica našla na nji, da jo ima tako rada.« S strašnimi pogledi, pred katerimi bi vsak ptič skorjnel, prebada Murček Mikico. Ta pa le prezirljivo zaščebeče in skoči na tla kletke. Ham, ham, začne zobati proso. Oh, kako ji gre v slast! Nato potopi kljunček v vodo, dvigne glavico, in

kloklok, ji teče voda po grlu. Hop, skoči v vodo in pobrazda s perotničicami in repkom. Potem se vrne na palčko. Vsa je še mokra, da kar kaplja od nje.

Frrr, se otrse, da prše kaplje na vse strani. Največ jih pade na muca Murčka. »Kaj, na mojo krasno suknjico!« se muc ujezi. »Kje imaš kaj oljke, teslo ptičje? Le počakaj!« Murček skoči pokonci, klesti z repom in divje gleda v Mikico. — »Le pridi, se mu ptiček zasmeje, »le pridi, nič mi ne moreš, mreža me varuje.«

To je pa že od sile. Murček skoči h kletki in jame s šapico drezati skozi mrežo. Pri tem se nerodno obrne, banjica z vodo se premakne in se mu poveže na glavo. Vsa voda se razlije po Murčku, ki pade z banjico vred na tla. Oh, kako se muc prestraši! Ves iz uma teka s posodico na glavi okrog, rožlja, ropoče in skače kakor obseden. Ribice v akvariju in Mikica v kletki ga začudeno gledajo.

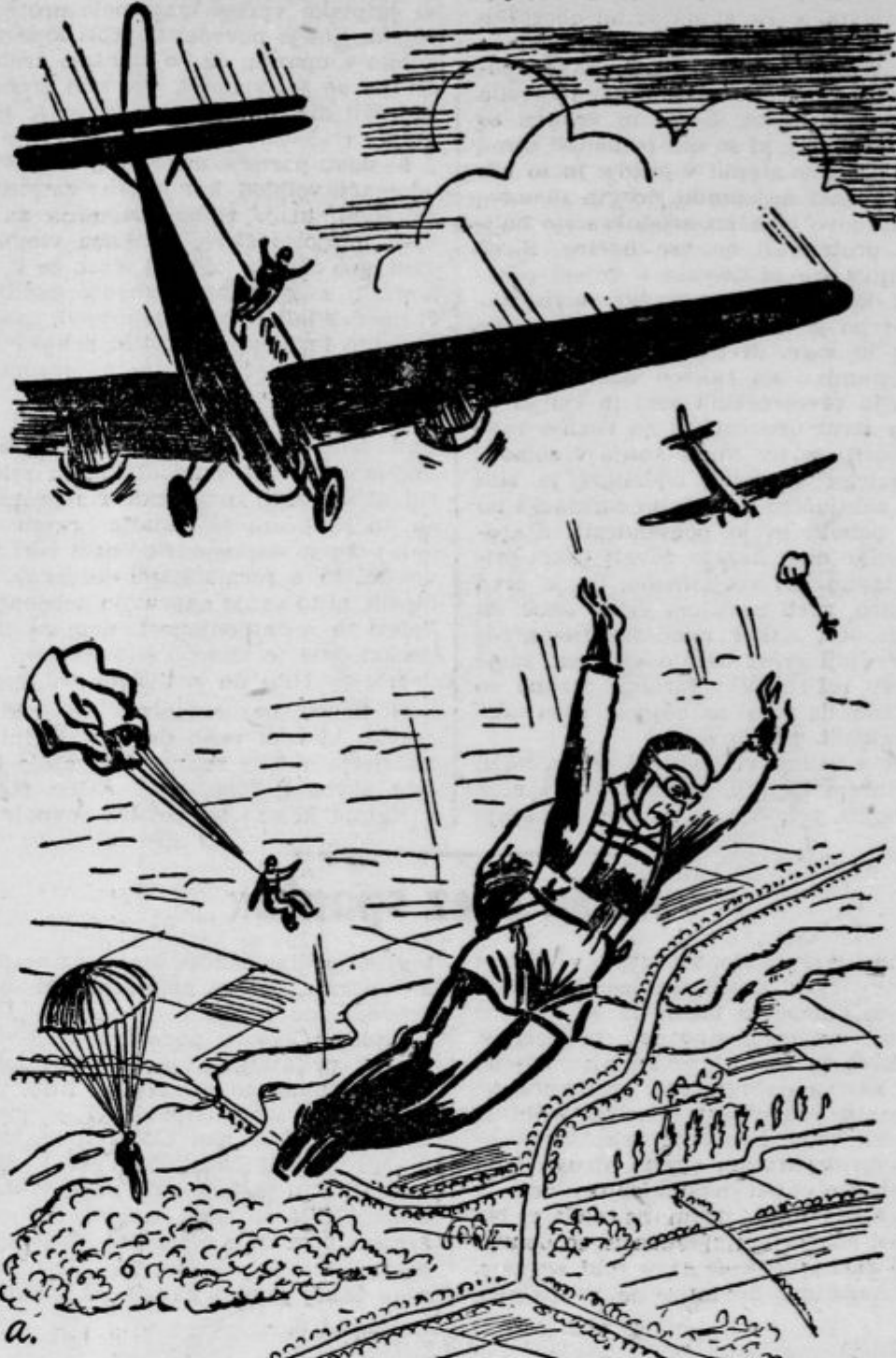

Mahoma pa se vrata odpro, in na pragu stoji Evica. »Kaj pa je tu? Murček, takoj semkaj!« jezno zakliče, ko vidi, kaj se je zgodilo. Murček, ki ima slabo vest, hoče zbežati, a se pri tem zaleti v steno, in steklena banjica se razbije na tisoč kosčkov. Tedaj pa prime Evica muca v eno roko, z drugo pa mu jame deliti odpuste po grešni grbi. »Uiiiiiauu!« joka Murček.

»Šččč, živ, živ!« se mu smeje Mikica. (Dalje prihodnjč.)

Mlado Jutro

Skakanje s padalom

Pogosto slišimo, da se skušajo letalci v sili rešiti s tem, da odskočijo s padalom. Tudi o vojaki-padalcih vsakdo ve, da jih, časih kar v večjem številu, z letali prepeljejo na določeni kraj in s padali spuste na zemljo. Kar so torej prejšnje čase drzni možje in žene za denar razkazovali, je danes mnogim rešitev v stiski ali neizprosna dolžnost. Odskok s padalom zahteva močnih

živcev, posebno če gre za pristanek v stiski. Kakor hitro letalec vidi, da njegov stroj pada, mora brez dolgega obotavljanja skočiti iz letala. Pri tem se mora še toliko brzditi, da mirno šteje do treh, preden potegne za vrstico, ki sproži padalo. Ako je prenagel in se padalo prezgodaj odpre, se utegne zgoditi, da se zaplete v dele padajočega stroja in z njim vred strmoglavi v glo-

bino. Zamislite si, kako bi vam bilo, ko bi z vrtočljivo brzino na vrat na nos leteli navzdol, ne da bi mogli kaj storiti! V tistih dolgih trenutkih se pač ne bi mogli ubraniti misli: »Kdo ve, ali se bo padalo pravilno in za časa razprostrilo?«

Ko se padalo odpre, pa seveda znatno ovre brzo padca. Sam in prepuščen zgolj sebi in vetru, niha človek počasi — t. j. s hitrostjo padca, ki znaša še vedno okrog 200 km na uro — med nebom in zemljo. Da je pri tem izvrstna tarča za morebitnega sovražnika, se razume. Vendar lahko rečemo, da hvala Bogu le malokdaj streljajo na letalca med zasilnim odskokom. Saj se ne more ne braniti ne napraviti škode. Pri vojaki-padalcih je stvar seveda drugačna. Ti morajo gledati, da pridejo čim hitreje in čim bolj srečno na tla. Zakaj šele tam se lahko branijo in napadajo. Vojak-padalec se torej v zraku skrči, da bi pospešil padanje in da ga ne bi zaneslo v stran. Nato sledi pristanek. Ta je jako težaven in se utegne zelo neprijetno končati. Padalec naj kar moč natanko ve, v kakšni višini je odskočil, tako da lahko točno preračuna razdaljo od tal. Kajti, naj bo sunek, ki ga povzroči razprostritev padala, še tako neprijeten, pristanek na tleh je časih še hujši. Sunek in pretresljaj namreč tudi v najugodnejšem slučaju nista manjša od pretresljaja, ki ga začetimo, če skočimo iz višine treh metrov na gola tla. Pa Bog ne daj, da bi zdaj poskušali skakati iz višine treh metrov na zemljo: utegnili bi si polomiti roke, noge in še kaj.

Marsikaj bi še lahko povedali o skakanju s padalom, vendar vam že to dokazuje, da padalo nikakor ni igračka. Samo stiska ali dolžnost nas smeta pripraviti, da se mu zaupamo.

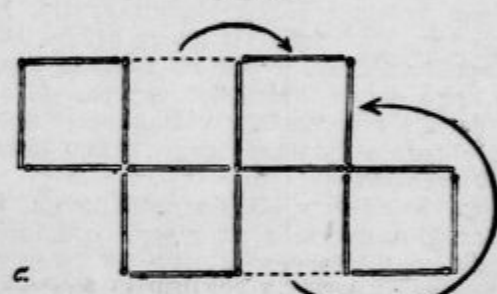
Listnica uredništva

Peter L.: Sporoči mi čim prej svoj naslov! Pošlji o priliki spet kaj novega na ogled!

H. Dr., dijak: Rokopis in frankirano kuverto sem prejel, pozabil si pa navesti naslov. Stori to naknadno, da Ti lahko obširneje odgovorim.

Za bistre glavice

Rešitev

Topli kostumi — znanilci jeseni

Sonce je izgubilo svoj poletni žar in še preden je odpadlo listje, čutimo jesen v zraku. Hladno je... A da bi se že sedaj zavijale v tople zimске plašče? Za takšna težka ogrinjala je kajpada še prezgodaj. V tej prehodni dobi si bomo zato pomagale s kostumom, ki mu bomo dale toplo podložiti jopico. Pozneje, ko bo prišla zima v deželo, si bomo ta kostum morebiti še dopolnile s krznenim ovratnikom ali krznenimi žepi, da bi ga lahko nosile tudi v ostrem mrazu. Če imamo že dobro krilo iz prejšnjih časov, si prihranimo nekoliko blaga in kupimo samo suknjo za jopico, po možnosti v lepi kontrastni barvi. Takšno jopico lahko potem nosimo tudi k običajnim volnenim oblekam, da je možnost izpremembe čim večja. Zakaj pa lahko sestavljamo jopico z drugačnim krilom in raznimi oblekami? Ker je v novi modi krilo dokaj nevažno, ne preširoko, ne preozko, brez vsakršne značilnosti. Najbolj učinkovita naj bi bila pri novih kostumih jopica, ki je dolga, zadaj bluzasto nabrana in opremljena z velikanskimi žepi. Posebno značilna za nove jopice je dolžina, ki povsem pokriva boko. Ta dolžina se je tako zelo uveljavila, da so v kratkem času postale nemožne vse kratke jopice.

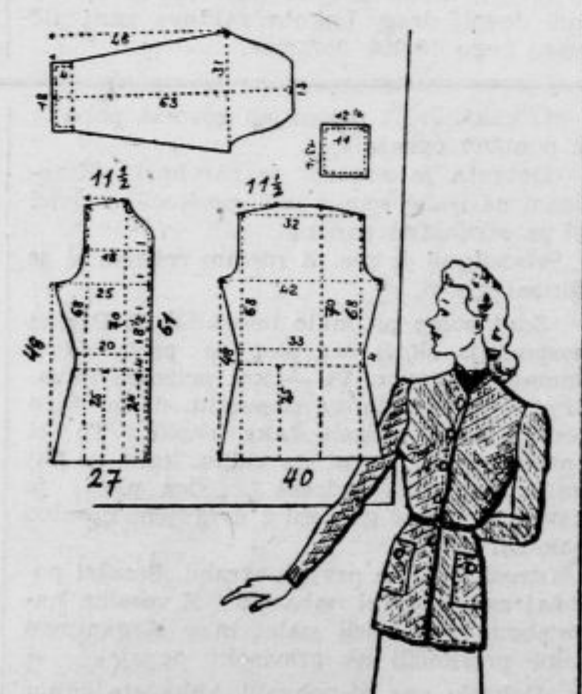
Dolga pletena jopica

Saj vemo, katero je vaše najljubše ročno delo v dolgih jesenskih in zimskih večerih, ki se že obetajo! To je ročno delo, ki pomeni prav za prav počitek od dnevnih naporov, ročno delo, ki pomirja živce, ročno delo, ki ga opravljate zvečer tiho, premišljuje, medtem ko čita ob isti mizi vaš mož »Jutro« in mrmraje ponavljajo vaši otroci šolsko nalogo za naslednji dan... Saj vemo, da raje kakor vse drugo pletete mehko volneno jopico za otroke, za moža ali zase. V prihodnjih nedeljskih številkih »Jutra« vam bomo prinesli načrt in na-

Moda in dom

vodilo tudi za možko jopico in za otroški pullover, danes pa pričnemo z načrtom dolge pletene jopice za vas, gospa. Jopica, ki vam jo prinašamo, je hkratu zelo športna in zelo elegantna. Pletete jo v diagonalnem vbodu, ki predstavlja progast vzorec in sicer 5 zank levo, 5 zank desno, v vsaki drugi vrsti pa premaknete onih 5 zank za 1 zanko proti levi ali proti desni — v katero smer pač želite, da bi se nagibale proge. Obrobe pletete samo z desnimi zankami in pa črtkasto (1 zanka levo, 1 zanka desno). Jopico si zamašljamo iz dokaj debele volne, za katero potrebujete igle 4 mm v premeru, za obrobe pa 3 mm.

Preden začnete pletiti, si napravite kroj na veliki poli zavijalnega papirja. Vzemite dolgo šolsko ravnilo in narišite načrt v naravni velikosti, kakor ga najdete na naših skici v zmanjšanem obsegu! Če ste srednje postave, vam bodo mere približno ustrezale, seveda pa je potrebno, da preverite na sebi s centimetrom dolžino in širino in potem ev. podaljšate, skrajšate ali razširite kroj po vaši velikosti. Jopico pričnite pletiti na spodnjem obrobku levega sprednjega dela in sicer z iglami 4 mm. Napravite 2 vrsti 1 zanka levo, 1 zanka des-

tako pričnete spodaj z dvema vrstama levo, desno. Diagonale tečejo od sredine na levo in na desno, v sredi pa tvorijo konice. V pasu pletemo 4 cm z iglami 3 mm, da nekoliko stisnemo delo. Od pasu naprej pa spremenimo smer diagonal in sicer tako, da menjamo levo pletene proge z desnimi in obratno ter pomaknemo proge za 1 zanko na znotraj. Tudi na rokavih pletemo diagonale tako, da tvorijo konico v sredi in tečejo proti levi in desni. Na žepih pa usmerjamo diagonale samo v eno smer. Ko je delo končano, ga prelikamo skozi mokro cunjno na narobe strani in sešijemo posamezne dele z isto volno. Jopico opremimo z lepimi usnjenimi gumbi v isti barvi.

Tudi otrobe lahko porabimo

Otrobi vsebujejo veliko množino beljakovin in škroba. Zaradi tega je priporočljivo, da jih čim več rabimo. Otrobov čaj z medom je zelo dober za otroke in lahko nadomešča kavo. Otrobi mešanji z moko dačo jako okusen in redilen kruh. Pa tudi pri domačem zdravljenju nam pridejo otrobi prav: segrete otrobe v vrečici polagamo na boleča mesta (n. pr. želodec, trebuh, uho) in na ta način nadomeščamo termofor.

Namesto mesa — gobe

Gobe nimajo samo velike hranilne vrednosti — tudi lahko prebavljive so, če jih pravilno pripravimo, in izredno okusne. Zlasti v teh časih je ni gospodinje, da ne bi znala ceniti gob za tedenski jelovnik, ki ga je v brezmesnih dneh tako težko sestavljati.

Gobove kroglice. 1 kg na hitro prekuhanih gob drobno sesekljamo in premešamo s 5 kuhanimi krompirji. ki smo jim dodale malo paprike, moke, dišavnih zelišč, 1 sesekljano čebulo in sol. Iz te zmesi napravimo male cmoke, ki jih pavaljamo v drobtinah in lepo opečemo na masti. K gobovim kroglicam serviramo paradižnikovo omako in krompir ali krompir in solato.

Kruhovi cmoki z gobji so zelo hranilni in okusni. Navadnemu testu za kruhove cmoke primešamo malo dušenih sesekljanih gob, potem pa tvorimo iz te zmesi cmoke in jih skuhamo v slanim kroupu.

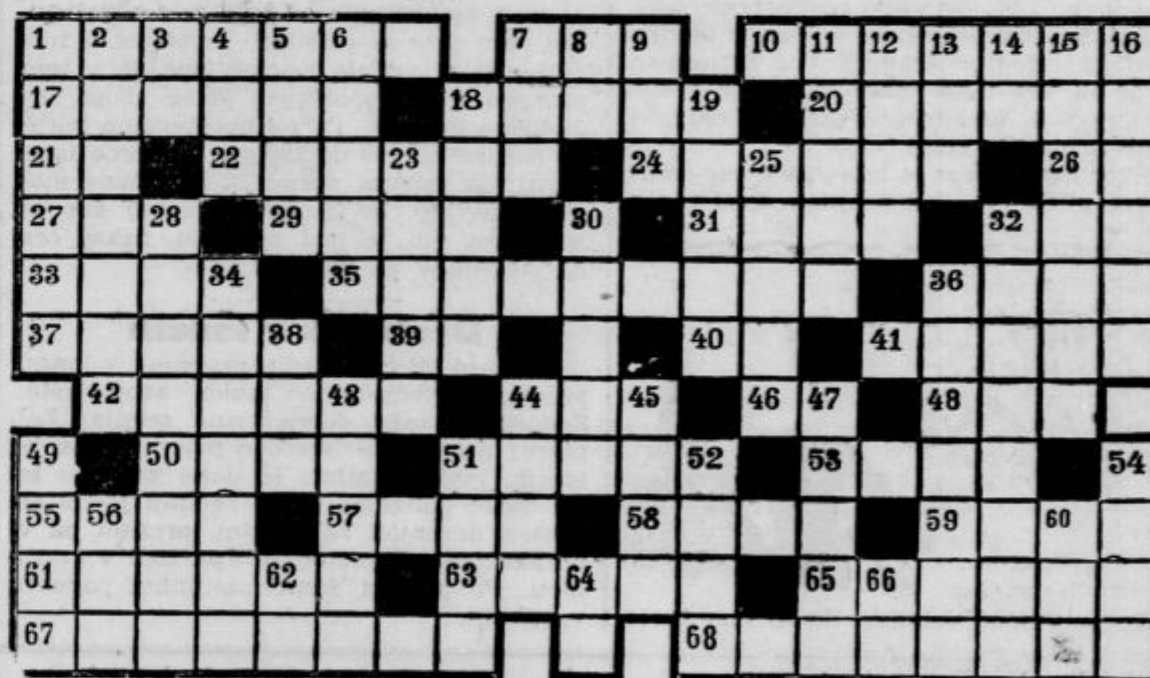
Gobovi zavitki. Navadno kvašeno tanko zvajlano testo zrežemo na 12 cm široke štrikotnike, jih napolnimo v sredi z dušenimi, dobro začinenimi gobji, nato preganemo konice štrikotnikov in jih stisnemo skupaj. Zavitke pečemo na pekaču v pečici.

Zeljznati zavitki z gobovim nadevom. Poparjene zeljznate liste, ki smo jim dobro izrezale rebra, napolnimo z dušenimi, pikantno začinenimi gobji, jih zavijemo

in tesno položimo zavitke drugega poleg drugega v razbeljeno mast s sesekljano čebulo, polijemo jih s paradižnikovo mezo (približno osminko litra tekočine) ter postavimo v peč, kjer naj se dušijo, dokler se popolnoma ne zmehčajo in zarumene. Potem jih vzamemo iz kozice, položimo na podolgaat krožnik ter polijemo s sokom. Če se je vsa tekočina pokuhala, zalijemo gosti sok z vodo ali juho ter pustimo, da prevre, nakar jo polijemo po dogotovljenih zavitkih.

INSERIRAJTE V »JUTRU«!

Nedeljska križanka

Vodoravno: 1. slovenski pisatelj, 7. zbor, 10. mesto v Severni Italiji, 17. gora v Armeniji, 18. zakonodajna ustanova, 20. reka na Poljskem, 21. dva konsonanta, 22. dunajsko zabavišče, 24. bebec topoglavce, 26. kratica za številka, 27. raj starih Slovanov, 29. pritisk, 31. možko ime, 32. organ vida, 33. možko ime, 35. starorimski cesar, 36. ukana, zvijača, 37. kupa, cerkvena posoda, 39. kratica za nemške napadalecne oddelke, 40. kratica za »apostole«, 41. reka na meji med Hrvaško in Srbijo, 42. peč na masti, 44. mesto v Severni Italiji, 46. igralna karta, 48. turški plemič, 50. sloven. narodno pokrivalo, 51. ameriški general, znan iz osvobodilne vojne, 53. osebn. zaimek (sklon), 55. ime arabskega pisatelja Lazarevića, 57. žlahtni plin, 58. trgovski izraz, 59. ponikalnica v Ljubljanski pokrajini, 61. židovsko ime za Boga, 63. možko ime, 65. šahovski izraz (množ.), 67. družba potujočih romarjev ali trgovcev skozi puščavo, 68. astronomski aparat.

Navpično: 1. kraj na Gorenjskem, 2. slovenski prirodopisec in pisatelj, 3. egiptanško božanstvo, 4. poljedelsko orodje, 5. del noge, 6. ime + podkralja Libije Balboa, 7. vzročni veznik, 8. osebn. zaimek, 9. potna žival, 11. možko ime, 12. svojilni zaimek, 13. barva kože, polt, 14. mera za elektriko, 15. naziv za risanje, telovadbo in petje kot sestavni del šolskega pouka, 16. starina, 18. stranka, odcepjenec od ka-

ke vere, 19. mesteca v Mali Aziji, 23. vrsta avtomobila, 25. del poti, 28. pisatelj knjige »Slava vojvodine Kranjske«, 30. vrsta tkanin, 32. izvirnik, 34. indijski ideal življenja, 36. vrsta cigar, 38. mesto v Sude-tih, 43. žensko ime, 44. reka v Italiji, 45. staro slovansko plemo, 47. ni mlado, 49. prometno sredstvo, 51. gozdna rastlina, 52. sorodnik, 54. kis, 56. reka v Severni Italiji, 60. možko ime, 62. kratica za »ad-verbume«, 64. grška črka, 66. predlog.

Rešitev nedeljske križanke

Vodoravno: 1. Dostojevski, 11. estet, 12. talon, 13. smer, 15. šest, 16. Pag, 17. kri, 19. Poe, 20. on, 21. Sotla, 23. rr, 24. Sara, 25. ri, 27. Istra, 28a) tenis, 30. Rembrandt, 32. opna, 33. ona, 34. ar, 36. oda, 38. to, 40. ali, 41. Olee, 43. nominativ, 46. galeb, 47. Kemal, 49. ab, 50. rata, 51. SS, 53. Alani, 55. to, 56. top, 58. alt, 59. Pen, 60. idol, 62. meni, 63. 65. narod, 66. itekura.

Iz zgodovine domačih živali

V današnjem Orientu nahajamo dva zastopnika domačih živali, brez katerih si orientalskega sveta sploh ne moremo misliti. To sta konj in velblod. A vendar v najstarejših časih niti Mezopotamija niti Egipt nista poznala teh živali. V Babiloniji omenjajo konja šele okrog l. 2000 pred našim štetjem, bil pa je tedaj še tako redek, da ga znameniti Hamurabijev zakonik med tamkajšnjimi živalmi sploh ne navaja. Šele v naslednjih stoletjih se je konj kot domača žival čedalje bolj širil, sprva so ga imenovali »osla iz gor«, iz česar bi lahko sklepali, da je od nekakega severnega gorskega ljudstva prispel v Babilonijo.

V Egiptu je konj prišel še pozneje. Šele tedaj, ko so Egipčani pregnali Hiks, doslej nedoločeno ljudstvo, ki je gospodarilo v faraonovi deželi več nego sto let, torej okrog l. 1600., se je konj udomačil tudi ob Nihu. To je tem bolj čudno, ker so ga v Severni Afriki poznali gotovo že oddavna, vendar pa je prilika, da ga v sosedni Libiji ni bilo in da so ga redili šele hamitski rodovi dalje na zapadu. To bi lahko sklepali iz grških bajk o Amakonkah, tistih drznih jahalicah, ki jih je pozneje antika tako rada upodabljala. Babilonski prirodoslovci so konja in velbloda, ki sta v njih deželo prispela prilično pozno, prištevati med ose. Seveda pa ne smemo pri tem pozabiti, da so steli tudi leve med pse in želve med ribe.

V Egiptu, kamor je došel iz Azije, se je konj ljudem kmalu priljubil. Enako kakor v Mezopotamiji, ga tudi tu niso uporabljali za jahanje — to vlogo so imeli osli in govedo — temveč samo kot vlačilno žival. Iz starih babilonskih in egiptskih risb pa je razvidno, da so v obeh deželah poznali konja tudi v vlogi jezde živali. Hetiti na severu, s katerimi sta imeli obe ljudstvi opravka; so se že zgodaj ponašali kot izvrstni jezdeci. Vendar si ne smemo misliti, da so Babilonci in Egipčani uporabljali konja za vlačenje težkih tovornov, za takšna dela so ga previsoko cenili. Veljal je za plemenito žival in je vlekla samo lahke dvokolesne bojne in lovške vozove. Lastniki takšnih vpreg so bili kaj ponosni ranje in so se z njimi ponašali. Umetniki so radi upodabljali ognjevit konje, ki drevo iz lahkih vozovi. Konj je bil domača žival in lastnina odličnih slojev.

Čim se je razširil, je bilo treba misliti na to, da bi ga doma redili. Sicer so iz Medije in Armenije uvažali mnogo teh živali v Egiptu in Mezopotamijo in je Medija svoj davek odplačevala v prvi vrsti s konji, vendar to ni zadostovalo. O medijskih in armenjskih konjereh pišejo stare istine, da jih ni podobnih na svetu. A tudi v Babiloniji so se sčasoma izvežbali v tej stroki in v pisnu nekemu babilonskemu kralju, ki mu ga je poslal vladar iz druge dežele, bemo priznanje, da je bilo ob Evfratu »več konj nego slame«. Herodot poroča, da je imel perzijski namestnik v Babiloniji reja, ki je obsegala nič manj nego 16.000 kobil in 800 zrebcev.

Kako visoko so v Egiptu cenili konja, je med drugim razvidno iz pismen srednjeazijskih knezov faraonom, ki so se začnjalja z besedami: »Tebi, tvoji deželi, tvoji hiši, tvojim ženam, tvojim otrokom, tvojim veljakom, tvojim konjem... naj gre dobro. Konje so omenjala ta pisma takoj za veljaki, pa si lahko mislimo, da so z njimi dobro ravnali. Ohranili so se nam celo točni podatki o vrsti in količini krme, ki so jo konji dobivali, in enako tudi podatki o tem, kako so se živali krtačili in mazili z raznimi mažami. Kadar se je kakšen veljak s konjem kam odpeljal, so žival sijajno ozaljšali, na glavo so ji dali pogosto krasno peresa. Ni čudno, da je veljal konj za velik dar. Amenofis IV. je od nekega prijatelja dobil pet parov konj v dar, neki drugi vladar mu je poklonil par belcev. Belci so bili za Egipt, kjer je v splošnem prevladovala rjava barva, precejšnja redkost. Enako pomembni kakor konj je bil v Egiptu tudi voz, ki so ga konji vlekli. Ti vozovi so bili zelo lahki, sedežev niso imeli, temveč so v njih tri osebe lahko stale. Posamezne vozove so po činu njihovih lastnikov bolj ali manj krastili. Tako je bilo vozilo prosulega Tutankamna iz pozlačenege lesa, v okviru pa so bili vloženi podrgulji. Voz Tutmosisa IV. je bil isto tako ves pozlačen in posut s podrgulji, umetniški reliefi in okraski so bili vdeleni v zlato.

Kakor konj in voz je bilo važno vse ostalo, kar je bilo v zvezi z njima. Prvi vozar

»To je gospod Čebular. Zada ima tur!«

Josip Korban:

Palec

»Recite, da lažem — ali kar hočete — resnica pa je ostane resnica: Za svojo ženitev sem moral napraviti — izpit.«

»Zakonski izpit?« se je bučno zagrohotala vsa številna družba.

»Tako je!«

Kakor da hoče pribiti svojo trditve, je gospod Ponirek skoraj preveč tvegano udaril z izpraznjenim kozarcem po mizi.

»Trijne smo lazili za njo — trije mladi, podjetni ribiči, da bi vlovili zlato ribico,« je začel pripovedovati svojo zgodbo. »Njenega očeta je predobro življenje udarilo z nadležno maščobo. Kalar je lezel v svoj kolese, je moral hlapec urno skočiti na drugo plat in se obesiti za voz, da se kolavte niso prevrnile. Kakor pa vsi debeluharji, je bil tudi gospod Požerin dobričina, ki je poleg cvička iz Gadove peči in kranjske klobase ljubil šalo, in je na naša ljubezenska prizadevanja gledal s širokogrudno prizanesljivostjo in dobrotostjo. Kadar smo vsi trije tekmeči v neverjetni slogi zabavali Gizele, je veselo mežikal s svojimi drobnimi, zalitimi očesi, češ: Fantje, le korajžjo! Kdor je kaveji, tisti jo bo pa dobil.

Seveda si je sleherni izmed nas domisljal, da je »kaveji« in da se tovariša zaman trudita. Tudi on je zanašal na svojo lepoto, pripravljen, da takemu Adoniju nobeno deklico

egiptskih faraonov je bil princ, poedine vprege so imele svoja imena, v Babiloniji pa so šli tako daleč, da so boginjo ljubezni Istaro opisovali kot ljubavnicu bojevitiga konja. Zato so ji posvečali bele konje v dar.

V ostalem je konj po vsem starem Orientu rabil v prvi vrsti v vojne svrhe. Konjske vprege so sestavljale posebne odrede bojnih voz, ki so imeli po dva moža posadke, vozača in bojevnika. Bojevniki je bil oborožen z lokom ali s sulico. V egiptski vojski so postali ti odredi jedro armade, kakor pozneje v srednjem veku se je iz tega razvila nova družabna kasta. Borci in vozarji so postali viteški sloj, ki so mu pripadali samo Egipčani, pešci so stolipli v ozadje in so bili večinoma vojski najemniki drugih plemen. Faraoni so novo vojaško aristokracijo odklikovali in protežirali na vse načine. Sicer je pa umljivo, da je uživala v vojski poseben ugled, kajti tako za vojaško službo kakor za borbo z voza je bilo treba velike spretnosti in vaje. Živali so bile k vozu vprežene namreč na takšen način, da so lahko vozila premetavala sem in tja in ni bila lahka stvar obdržati se na vozu v ravnotežju, boriti se ter imeti konja v oblasti. Glavna naloga vozovnih oddelkov je bila udariti v zaključeni napadalni formaciji na sovražno pehoto in jo pomandrat. Staro-egiptske slike nam kažejo dovolj takih prizorov in lahko jim verjamemo, da je pred to konjenico, pred navalom deset tisoč ali več bojnih voz, kakor nam nazorno pred očujejo, v divji grozi bežalo vse, kar se je utegnilo se rešiti. Celu faraoni osebno so imeli navado, da so se na bojnem vozu udeleževali takšnih navalov.

V zvezi z veliko veljavo, ki so jo imeli konji in starem Egiptu, je umljivo, da nam njihova bojna poročila še posebe navajajo

»Hiša brez spanja«

V bližini jezera Nopatconyja v državi New Jersey si je znani igralec Joe Cook zgradil vilo nalašč za to, da bi se zabaval na račun svojih gostov in prijateljev. Imenovali so jo »hiša brez spanja«. Njena oprema skriva stvarstvo presenečenja. Kdor poskusi uporabiti telefon, dobi iz njega curek vode, če zavrti neko vodovodno pipo, sproži hrupno sireno, druga pipa zažge petardo, neki naslanjač te vrže v zrak, če sedeš nanj, drugi pa na tla. Na mizi je sol sladkor in sladkor je sol, sir je gume, sveža voda se ti v roki segreje, kruh pa razstopi. Še huje je v spalnici,

tam se podijo ponoči vsakovrstne prikazni, a v parku je vse neprično, od sadja na drevesih do golfa.

Zadnji Cookov povabljenec je bil neki njegov prijatelj, ki je sodeloval pri gradnji in izumih te nenavadne hiše, pa jo je našel tako izpopolnjeno, da je prestrašen ušel. Da bi se nad Cookom maščeval, se je čez nekaj časa v njegovi odsotnosti vrnil in mu je pripravil novo vrsto presenečenja. Bila so tako krepka, da je Joe ob svojem povratku malodane zblaznel. Zdravniki so mu priporočili, naj »hišo brez spanja« takoj proda, kar je mož tudi storil.

Steklena tkiva

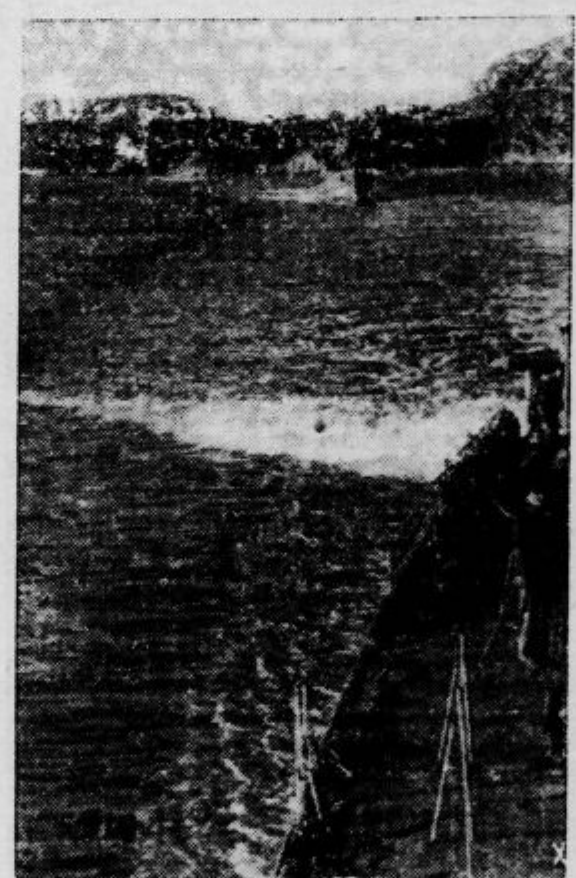
Steklena vlakna so tako izpopolnila, da jih more tekstilna industrija danes uporabljati v najrazličnejše namene.

Tako zvano »stekleno volno« poznamo že dolgo kot izvrstno osamlilo. V Zedinjenih državah jo uporabljajo z dobrim uspehom za izolacijo električnih vodov, v filternih napravah in celo za površine nosilnih plošev v letalski industriji. Vsi aparati tipa Clipper, ki obratujejo na preokceanskih progah, so zoper vremenske in druge zunanje vplive izolirani s steklenimi vlakni.

Tekstilna industrija teh vlaken doslej ni uporabljala v velikem obsegu, ker se dajo

le težko barvati. Izkoriščala pa je zlasti njihovo prožnost in trpežnost. V najnovejšem času so iz mešanice naravne svile in steklene volne izdelali blago, ki se je izvrstno obneslo za ovratnice, ker se nič ne guba. Ker steklena vlakna ne sprejemajo vlage, so jih začeli izkoriščati tudi za izdelavo posteljnega in namiznega perila. Celu v industriji avtomobilskih pnevmatik so bombaževino lahko nadomestili s steklenimi vlakni. Ko se je v Ameriki v zadnjem času pojavilo veliko pomanjkanje jute, so skušali to pomanjkanje odpraviti z uporabo steklenega vlakna in ti poskusi so se prav tako obnesli.

Un convoglio tedesco — Nemški konvoj

protektio da celeri torpedinere — pod varstvom brzih torpedov

Teža starejših oseb

O teži in masi starejših oseb med 40. in 70. letom nimamo bogisjavevi kaj znanstvenih dognanj. Po izjavah prof. Lomela pa je iz dosedanjih izkuženj razvidno, da so moški med 40. in 60. letom znatno težji nego 20 do 35letniki. Sicer so izdelali razpredelnice, ki kažejo normalne teže in velikosti za vse starostne dobe, toda te normalne teže in povprečne teže bi se zlagale le tedaj, če bi si bili vsi ljudje v matematskem pogledu podobni. Normalna teža pomeni pač težo, ki bi jo moral človek imeti, a povprečna teža se sklada z njo le tedaj, če gre za normalno zrasle udi. V resnici smo od tega zelo oddaljeni. Tej resnici bi se približali in bi dobili formulo, ki bi veljala za vse tipe, le v tem primeru, če bi upoštevali poleg višine tudi širino in maso. Če pa upoštevamo telesne dolžine od 160 do 180 cm, moramo ugotoviti, da ustreza normi 32 odstotkov moških med 40. in 70. letom, nekaj čez 13 odstotkov jih je pod normalno, nekaj čez 54 odstotkov pa nad normalno.

Drobnjak v loncih

Sedaj bi bil čas vsaditi drobnjak v lonce, pri čemer večje grme lahko »razpolovimo«. Zadostuje vsaka dobra vrtna zemlja. Zel precej prirežemo. Rastline potem, ko so v loncih, lahko pustimo še dalje na vrtu in jih dobro zalivamo. Še v zgodnji jeseni se takšen drobnjak zakorenini, prezimlja v nezakurjenem prostoru ali pa tudi v svetli kleti. Po potrebi damo rastlinam pogosti v kuhinji.

Dopo un volo riuscito — Po uspešnem poletu

Il comandante di una base aerea tedesca accoglie il pilota di un bombardiere con fiori e vino — Poveljnik nemškega letalskega oporišča sprejema pilota nekega bombnika s cveticami in vinom

Neobčutiljivi mož

V Lorainu v državi Ohio je živel mladenič po imenu Walther Easler, ki so ga splošno poznali pod pridevkom »blaznina« za igle. Ponašal se je s takšno neobčutiljivostjo, da si je lahko v obraz, v roke in v kateri koli drug del telesa zabadal igle, ne da bi čutil kakšno bolečino ali pa je bila ta bolečina tako malenkostna, da jo je lahko mirno prenašal. Znanstveniki so njegovo neobčutiljivost označili z »anestezijo čutil«.

Veleblagovnica za zamenjave

V New Yorku so v zadnjem času odprli novo veleblagovnico, ki je za razmere v Zedinjenih državah značilna. Razlikuje se od vseh drugih sličnih trgovskih podjetij po tem, da svojega blaga ne prodaja vsem občanom, temveč ga je namenila posebni klienteli. To podjetje temelji namreč na načelu, da bo dajalo novoporočencem možnost, da zamenjajo poročna darila, ki bi jim ne ugajala, za predmete, ki bi bili zanje koristnejši in ki bi bolje ustrezali njihovemu okusu. Za majhno doplačilo morejo novoporočenci dobiti kakršno koli stvar, ki si je želijo, izročiti morajo podjetju seveda predmet, ki predstavlja enako vrednost. Vseblagovnica je v to svrhu založena z vseni mogočim pohištvo, gospodinjstskimi potrebščinami, oblačili in drugimi stvarmi, kakršne dobivajo novoporočenci v dar. Zdi se, da bo imela ta zamisel velik uspeh, kajti kupčija v veleblagovnici cvete ta čas

Ideja z 12.000 m globokim rovom

Med tem ko se je človek v stratosferi povzpeli že nad 20.000 m visoko, v zemeljsko skorjo ni prodrli globlje nego okrog 2300 m, v oceanske globine pa še veliko manj. Sedaj pa je prof. Harlow Shapley s Harvardovega vseučilišča predložil Ameriški zemljepisni družbi načrt, ki predvideva izkoriščanje ogromnih ležišč kovin v globljih zemeljskih plasteh. Po tem načrtu bi bilo treba izkopati 12.000 m globok rov, kajti po Shapleyevem mnenju morajo biti v teh globinah velikanske zaloge zlata, platina in drugih takšnih kovin. Te kovine, ki so težje od drugih, pa bi našli šele pod silnimi skladi železa, nikla in drugih »neplemenitih« kovin, ki bi jih bilo treba najprej izčrpati. Prof. Shapley je prepričan, da bi s posebno tehniko lahko prodrli tako globoko in znanost bi imela izredno priliko, da reši vsakovrstna geofizična, astronomska in druga vprašanja. Iz te senzacije seveda še dolgo ne bo nič, če bo kdaj sploh kaj.

Motorček v naprstniku

V Ameriki je zbudila veliko zanimanje vest, da so dali v prodajo električni motorček, ki je tako majhen, da ga spraviš v navaden naprstnik. Zgradil ga je mlad delavec elektriki iz Clevelanda, neki John Lokota, morda naš rojak, ki se je z njim zamudil tri leta. Ta motorček je brzokone najmanjši na svetu, a je vendarle popoln in sestoji iz vseh običajnih delov normalnega električnega motorja. Na minuto opravi 18.000 ali na sekundo 300 obratov. Napravica je visoka 9 mm in ima 12 mm dolgo os. Sestavljena je iz 65 različnih delov mikroskopskih razsežnosti, ki jih je Lokota izdelal na roko. Da je motorček montiral, je moral uporabljati močno povečevalno steklo in posebno orodje. Žični upori imajo debelino človeškega lasu, kotvica ima dvajset navojev te žice. Navlec svoji neznatnosti je stroček dovolj močan, da lahko poganja vlakce, s kakršnimi se igrajo otroci, in da dvigne težo 400 g. Je pa tudi dovolj drag. Lokota zahteva zanj nič manj nego 10.000 dolarjev.

A NEKDOTA

Neki slikar je imel majhno, nepodpisano sliko tedaj že slavnega slikarja Lenbacha, svojega prijatelja. Ker je bil v denarnih zadregah je hotel sliko prodati in je prišel k Lenbachu, da bi jo ta označil s svojim imenom. Iz tega ali onega razloga se je Lenbach upiral, po daljšem prepiru je izjavil kategorično: »Tega ne storim!«

Ves razkačen se je njegov tovariš obrnil, da odide. Ko je odprl vrata, je Lenbach zagrmel za njim: In tega, kar si sedaj misliš, tudi ne storim!«

VSAK DAN ENA

»Rada bi velik zajtrk za dve osebi!«

»Jaz,« je žarečih oči zmagoslavno zaklical Valent.

Resnično! Skoraj do korena si je upognil nesrečni prst. Tón ga je ukrivil za dobro spoznanje, dočim je moj palec kljuboval in se trdovalno upiral mojemu obupnemu naporu.

»Zdaj pa poslušajte,« je povzdignil svoj glas debeluhar.

»Ljudje, ki se jim da palec na desnici nizko nazaj upogniti, so — slabi značaji.« Iz žepa je potegnil časopis in ga razgrnil pred razočarani Valentom.

»Tu stoji črno na belem... prepričajta se, tolovaja! Vi pa, moj dragi Ponirek,« se je ves izpremenjen obrnil k meni — v oči so se mu bleščale solze — »Vi pa — Od ganotja so se mu trgale besede. »Primité... njeno pridno ročico... Tako!... Človek močnega značaja se ne ženi zaradi bogastva. Denar skopni ko marčev sneg — pridne roke ostanejo... Bodita srečna, otroka!«

V družbi je bila gospa Irena, lepa, zabavna ženska.

»Torej ste s popolnim uspehom napravili — zakonski izpit?« se je zasmejala, ko je gospod Ponirek končal svoje pripovedovanje.

»Žalibog,« je vzdihnil. »Kako grečen bi bil danes, da sem mogel takrat svoj zlodjevi prst vsaj za kako celo pripogniti!« Močan značaj dobi vedno po grbi, kadar se s slabim združijo!

»O kakšnih... polomijah govoriš, papa?« je ponižno vprašala.

»Dobrota je sirota!« je zarohnel. »Kmetičam na ljubo sem z jajci poskočil, v švici so pa strahotno padla.«

Privzdignil je fes. Z rdečim robcem si je obrisal glavo.

»Zdaj bomo pa malo telovadili... Pridna gospodinja skoči čez plot za pero, pravi domači pregovor. Vi — kot priznani kavalirji — bi seveda ne dopustili, da bi vaša bodoča žena tvegala take skoke. To bi opravili sami. Dajte, da vidim, kako so kaj miščasta vaša bedresa... Čez plot!« je kakor ukazujoč general z dvignjeno desnico pokazal smer.

Otresli smo se prvega strahu. Smešni položaj nas je začel zabavati. Z veselim nasmehom smo vzeli zale in v elegantnem loku preskočili ne previsoko ograjo.

»Dobro!« nas je pohvalil. »Skatejte kakor smrkaji... Ampak tako ne pridemo nikamor. Vi imate enako število točk.«

Zaječal je stol pod težo njegovega ogromnega telesa.

»Gospodje, zdaj vas pa čaka glavna preizkušnja... Kako je z vašim značajem?« Udaril je s ploško roko po mizi, da so odskočili napolnjeni kozarci.

»Mož tet mora biti značaj... mož v pravem pomenu besede! Bomo videli, kakšni tiči ste vi!... Ukrivite palec desnice! Kdo si ga najprej upogne!«

ca. Očenaševa melodija se nam je zdelala strašnejša od katčega sikanja.

»Danes bomo pa končali to reč« je zagrmel. »Nič več ne bom mirno trpel, kako mi zapeljuje otroka.«

Plašno smo se spogledali.

»Pripravite se na izpit!«

Kakor vihar je zasopel.

»Kaj zijate? Ali ne vidite, da je vsi trije ne morete poročiti? Kdor bo najbolje odrezal, tisti jo imej! Ampak to rečem: Še danes pojde z njo v župnišče, pa če bi moral oba za lase vleči.«

»Oče,« je kriknila uboga Gizele. Kakor makov cvet so ji žarela lica.

»Tiho!« je ji zavrnil mož groze.

»Rekel sem, da bomo končali — pa mir besedi!... Torej prvo vprašanje: Vraha cekinov — ali pridna ročica, kaj ima večjo ceno?«

»Pridna ročica,« smo brez pomisleka v zboru odgovorili.

Srečo nas je pomeril s svojimi močnimi očmi.

»Hinave! Menite, da ne vidim v vaše črne duše? Od dolgega časa bi umirala hči, ako bi vas v njeno bližino ne gonila »bse-dena misel, da je za njeno dobo pripravljena polna škrlina suhega zlata. Ha-ha! Še nekaj takih polomij, pa pojde k vragu vsa imovina.«

Prestrašena deklica je zbrala ves svoj pogum.

Samo dve tekmi z žogo

bosta danes tvorili ves spored v Ljubljani — Naši na startu v Rimu in Milanu

Že včeraj smo objavili kratko sliko o malo razveseljenih razmerah v naši nogometni srenji, ki je po dolgem odmoru in raznih ugotovitvah o bodoči sezoni prišla nazadnje tako daleč, da zdaj, ko je prišel čas, da bi bilo treba na plan, sploh ne moremo pričeti. Sprito raznih težav, ki so predvsem finančne značaja, je morala Slovenska nogometna zveza deloma na zahtevo klubov, pa tudi po temeljiti proučitvi dejanskega stanja sprejeti samo ta pametni

sklep, da je do nadaljnjega odgodila prvenstveno tekmovalje za sezono 1941/42.

Na igrišču

za Kolinsko tovarno

Tako je prišlo, da bo današnja nedelja, ki naj bi bila otvoritvena v letošnji jesenski sezoni za prvenstvo ostala prav za prav brez vsakega nogometnega dogodka, da celo brez sportnega sploš. To praznino je izrazil samo aglini SK Mars, ki je za popoldne

povabil enajstotico SK Jadrana na prijateljsko tekmovalje na svoje prenovljeno igrišče za Kolinsko tovarno. Obe enajstotice bosta odigrali prijateljsko tekmo. Da bo prireditev imela nekoliko širši okvir, so prireditelji poskrbeli še za predtekmo, v kateri bodo nastopili juniorji Marša in Hermesa, od katerih se posebno slednji zmerom bolj uveljavljajo v našem nogometnem sportu.

Spored se začne ob 15.; občinstvo je vabljen, naj pride pogledat, kakšni so nekateri naši nogometaši po končanih počitnicah in pred startom v jesensko prvenstvo, o katerem je za enkrat govora samo na papirju.

★

Sprito tega skromnega domačega sporeda

bo pozornost naše sportne javnosti mnogo bolj obrnjena na dva druga dogodka, ki bosta žal precej daleč od nas, toda vendarle z udeležbo najboljših moči iz naše pokrajine v atletskem in plavalnem taboru.

Mislimo na petorico ilirijanskih plavalcev, ki so v četrtek jutraj prispele v Rim in bodo danes ob 16. dalje nastopili na velikem nacionalnem plavalnem mitingu v štirih prostih disciplinah ter na 100 m hrbtno kakor tudi v stafeti na 4 x 100 m. Žikež in njegovi so šli na to preizkušnjo precej neoprejeni, toda kljub temu računamo, da bodo vsak na svojem mestu postavili moža.

Druga sportna revija mednarodne vrednosti bo danes popoldne v milanskem stadionu, kjer bosta poleg vseh italijanskih

prvakov ter osmih tujih atletov svetovnega slovesa — dveh iz Švedske in šestih iz Madžarske — startala tudi dva atleta iz Ljubljane, in sicer inž. Stepišnik v metu kladi in Zmago Košir v teku na 1.500 m. Ljubljanska dvojica je skupno z italijansko ekipo preživela vse minul teden v Schiu na intenzivnem treningu pod vodstvom domačih trenerjev, tako da upamo, da bo tudi v današnji hudi mednarodni konkurenci odrezala častno. To velja vsaj za inž. Stepišnika, ki je pri prvem nastopu v Schiu mnogo zaostal za svojo trenutno formo in bo verjetno danes že lahko obračunal s svojim italijanskim tekmečem Taddio. Vsekakor bo ta nastop ljubljanskih atletov zanje mmo uspehov, ki bi jih utegnili doseči, tudi dragocena preizkušnja za pozneje.

CENE MALIM OGLASOM

Kdor išče službe, plača za vsako besedo L. —30, takse L. —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 1.—. Najmanjši znesek je L. 7.—. Za ženitve in dopisovanja se računa vsaka beseda po L. 1.—, taksa L. —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—. Najmanjši znesek je L. 20.—. Za vse druge oglase pa stane vsaka beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—. Najmanjši znesek je L. 10.—.

Mali oglasi

Za pismene odgovore je priložiti
L. 1.50 v znamkah

Službo dobi

Beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

Knjigovodja

bilancist, slovenski in nemški korespondent, verziran trgovce, zanesljivi, sprejemni, moč, išče zaposlitve. Sprejemni tudi polredovno zaposlitev ali upravitelstvo hiše. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zaupna moč«. 16027-2

Delavke sprejememo

za Ljubljano, zaposlene v tovarni bombaža, popolnoma verzirane v pakovanju vate, obveze, gaze itd. Pisane ponudbe z navedbo dosedanjih zaposlitev na ogl. odd. Jutra pod »Sanitarna«. 15962-1

Izvežbanega

mehanika

za različne stroje, zlasti (trgov.) zmožnost italijanske, 137-1. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Delavci«. 16050-1

Za stalno službo

rečem splošno daktilografino, lepe, znanosti in z dobrim znanjem italijanske. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Delavci«. 16049-1

Izvežbanega

mehanika

za različne pisalne stroje sprejememo. Prednost znanje italijanske. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ljubljana 456«. 16155-1

Stanovanje

dobi ženska, katera bi stregla pedesetletnemu delavcu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Delavci«. 16140-1

Brivski pomočnik

dobro delavec, dobri stalno službo. Srše Karli, Vrhnika. 16139-1

Mlado dekle

zanesljivo, vešč kuhe, vrta in hišnih del, iščem. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Stisla«. 16171-1

Natakarica

s kavcijo, dobi takoj dobro, premetno gostilno na delu, na račun. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16179-1

Dobro šiviljo

za na dom iščem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16192-1

V skupno

gospodinjstvo bi šel z gospodinjco, vdovo ali ločenko do 45 let. Dopise na ogl. odd. Jutra pod »Soliden 1800«. 16190-1

Postrežnico

znano in zanesljivo, za popoldne, dobi v gostilni, po dogovoru. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Soliden 1800«. 16190-1

Krojaški pomočnik

sprejme delo na dom. — Sv. Petra c. 76. 16206-1

Mizarskega

pomočnika mlaščo moč, sprejem. — Svetec, Karlovska 1. 16200-1

Postrežnico

sprejem za predpoldne. — Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16199-1

Večja tverda

razstavljalec vselej, išče gospodinjco, dobro stroje, s perfektnim znanjem italijanske in slovenske, za čas 1. do 15. oktobra. Ponudbe poslati na urad Vselej. 16231-1

Fotopomočnik(-ico)

samoistočno moč, sprejem za vodstvo epeja, stališča, po dogovoru. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Foto, Ljubljana«. 16273-1

Dobro kuharico

k boljši rodbini, iščem. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Stisla«. 16269-1

Gospodinjce

s prakso v prodaji sadja, rečemo. Predstaviti se v nedeljo 21. t. m. ob 16. uri v Kolodvorski ul. 16301-1

Uradnico

perfektno v lesni stroki, po možnosti z znanjem italijanske, išče tverda na delu. — Lastnoročno pisane ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Plača«. 16235-1

INSERIRAJ

V „JUTRO“

Službe išče

Beseda L. —30, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 1.—.

Gozdni

veleposesnik! Prevzamem izkoriščanje gozdnih kompleksov in garantiram največji donos. Popolnoma obvladani produkti v gozdu, na žagah in detaljno prodajo na ital. trgu. Pisite na ogl. odd. Jutra pod »Povečani dohodki«. 16057-2

Damska krojačica

Gregorčičeva 12-11, izdeluje in predeluje vsi garderobo po zmerni ceni. 16090-2

Italijansko trgovsko

korespondenco opravljam strokovno. Imam letne pisane stroje. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16119-2

Službo skladiščnika

ali temu slično, išče agilen trgovca, srednjih let, kateri se je moral zaradi nastalih razmer preseliti. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Posten, agilen«. 16099-2

Kakršno koli

zaposlitev išče brezposelna tovarniška delavka, z nekaj znanjem italijanske. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16108-2

Natakarica

simpatična, išče mesta v gostilni ali v kuhinji na delu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Poštena natakarica«. 16104-2

Uradnik

na vodilnem mestu velike izvozne firme želi pristopiti kot družabnik k lesni trgovini. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Največji dohodke«. 16096-2

Korespondent

italijanske, samostojne, išče popoldanske zaposlitve. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Plača«. 16143-2

Mlada frizerka

išče službo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mlada moč«. 16172-2

Moški

vsestransko izurjen hotelierski restavracijski strok, absoluten Mahrove trgovske šole, zmožen prevzemati, nemščine, italijanske, išče kakršno koli zaposlitev, kot: skladiščnik, blaginjak, odpravnik, uradni trgovski sluga, nadzornik, vratar, komisionar, hotelski sluga, knjižničar, jedilnice orodja itd. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zanesljiv moški«. 16227-2

Za gospodinjco

bi šla inteligentna gospa, 32 let, k starejšemu gospodinjstvu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Skrenca«. 16205-2

Trg. pomočnica

s perfektnim znanjem italijanske, išče namestitve. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Marjita 122«. 16203-2

Otroška negovalka

absolutna strokovnjak za otroške sestre negovalke in vzgojiteljice, gre v službo pri družini v Ljubljani ali okolici. Ceni, ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Negovalka«. 16196-2

Mesto hišnika

event. enosobno stanovanje, išče trižlanska družina. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mizare«. 16232-2

Vajenci (ke)

Beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

Italijansčina

in nemščina po solidni metodi. Zvečer in podnevi. Tudi za začetnike. Beethovnova 9-1. 16201-4

Klaviir in klaviirsko

harmoniko poučuje gospa po hitri in uspešni metodi. Pride tudi na dom. Začetnikom nudi tudi pouk teorije. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16257-4

Dva glasbena

akademika poučuje klaviir, klaviirsko harmoniko, violino in vse ostale glasbene teoretične predmete. Pripravi študijske tude kotrepetri. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16300-4

Vajenca

sprejme boljši ključničarske delavice v Ljubljani. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16279-44

Brivskega vajenca

sprejme Rudolf Zakovšek, brivec, Ljubljana, Poljanska cesta 51. 16191-44

Vajenca

za mizarsko obrt sprejme Mizarstvo »Sava«, Miklošičeva cesta. 16237-44

Čevljarkega

vajenca sprejme Ivan Kostanšek, Ljavska 2, Ljubljana. 16241-44

Šiviljsko učenko

sprejem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Učenke«. 16245-44

Krojaškega

vajenca ali vajenko sprejem. takoj. Brice Leopold, Tyrševa c. 69. 16281-44

Krojaškega

vajenca sprejme krojač Kramer, Mestni trg 3-II. 16304-44

Vajenca in klepar-

skega pomočnika sprejem. — Gustav Puc, Tržaška cesta 9. 16292-44

Zasluzek

Beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

»Viški mlina«

(preje Mesenel) na Viču pri Ljubljani je prenovljen in prevzema vsako, tudi najmanjšo množino žita in koruze v mletje. Izdeluje tudi kašo in isprema. 1531-3

Potniki

Beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

Zastopnika

verziran, išče računskih strojev, z dobrim poznavanjem stroje, iščem za Ljubljano pokrajino. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »78«. 16048-5

Potniki

Beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

Vajenca

v trgovino z meš. blagom sprejem. Jereb Rudolf, Ljubljana-Glince, Čampova ulica 8. 16028-4

Nemško konverza-

cijo in pouk nudi izobražena gospa. Tudi v skupinah 3—5 oseb, konverzacija zelo pomeni. — Kongresni trg 13/11. 15460-4

Dijak

4. letnika trgovske akademije išče instrukcije za stanovanje, event. tudi hrano proti doplačilu. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16024-4

V nemščini,

predvsem trgovski, išče gospod dobri pouk. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Bilanca«. 16138-4

Italijansčino, nem-

ščino, francoščino poučuje odrasle in mlado. Instrukcije vseh srednjeh predmetov s skupnim uspehom. Ne odlašajte! Informacije pri vstopu univerze. 16234-4

Učitelja

za kromatično harmoniko, samo odlično moč, iščem takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Teorija«. 16247-4

Italijansčina

in nemščina po solidni metodi. Zvečer in podnevi. Tudi za začetnike. Beethovnova 9-1. 16201-4

Pisalni stroj

dobro ohranjen, poceni prodam. Erjavčeva 4a, II. nadstropje, desno. 16198-6

Štedilnik

železen, »Zenite«, dobro ohranjen, tri odprtne, poceni prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16197-6

Perzijsko preprogo

pravo, 250x162, prodam. — Tržaška c. 41-II., levo. 16291-6

8 moral-tramov

ed 3 do 4 metre dolge, prodam. Figovec, skladšče. 16297-6

Francoščino

poučuje za začetnike in napredujočo mlada gospodinjca. Cene naslov pustiti v ogl. odd. Jutra pod »Francoščina«. 16322-4

Nemški jezik

poučuje mlada gospodinjca (začetnike in napredujoče). Ceni naslov pustiti v ogl. odd. Jutra pod »Nemščina«. 16321-4

Italijansčino

francoščino in nemščino po najboljši metodi za one, ki obvladajo nemščino. Izvršnim prestevo. Vojaškova ulica 4-IV. pri Kociančič. 16320-4

Prodaj

Beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

»NEGNIL«

proti gnitju »Krompir« itd. Pol kg zadostuje za 100 kg. Vela L. 18.50. Trgovci znaten popust! Ing. Prezelj, Ljubljana, Vojkova ul. 3, tel. 34-73. 15703-6

Antienne predmete

opreje, slike itd. Vam najbolj zanesljivo prodaja komisijski prodaj »Umetnost«, Kolodvorska 36. 15669-6

VINO

sičijansko, prvotno belo in rdeče, 15% alkohola, novo, nudi vagonce dobave, liter po Lir 4.60 cca, vsaka žel. postaja ljubljanske pokrajine. Ivan Skrlj, trgovina v vna, Logatec. 1621-6

Trgovsko opremo

stelaže, puli, stola, ogledalo itd., poceni prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16134-6

Povrnik

dobro ohranjen, prodam. — Poizve se v brivnici, Sv. Petra cesta 44. 16110-6

Otroške vozičke

globoke, športne, ugodno kupite ali prodajte pri »Proletu« (nasproti križni cerkvi). 16135-6

Gramofon in železen

gašperček prodam. Mala vas 60 pri Savi, Ježica. 16013-6

Otomano

prenovljeno, prodam zaradi selitve (prostor) za 250 L. Poizve se: trafika, Bleiweisova 14. 16152-6

Otroško posteljo

belo, prodam. Ljubljana, Premkarska 5. 16186-6

Otroški voziček

globok, zelo dobro ohranjen, prodam. Knezovalica 31-1. 16184-6

Odrezkov

bombažnih, večjo količino, prodam. Karničnik, Nebošičnik. 16225-6

Prodaj

10 komadov starih dvojni oken 100x170, večje številko kavarniških miz in kavarniško blaginjo, prodam. Kregar, Ljubljana VII, Medvedova c. 8. Telefon 24-44.

